DOĞAN KARDEŞ

SAYI 30, MART 1991, YIL: 3, AYLIK DERGİ, KDV DAHİL 4.000 TL

- "Sevgi'nin resmini yapabilir misiniz?
- Çocuk kurultayı yarışma sonuçları
- Ağaç okyanusunda şişme sal
- Boston'da okula gitmeye gerek yok !
- Kangurular ülkesinde Çanakkale anısı

Dünya Çocuk Günü'nde ülkemizi siz temsil edin...

Her yıl Nisan ayının dördüncü pazar günü, Birleşmiş Milletler'de Dünya Çocuk Günü kutlanıyor. Bu yıl beşincisi kutlanacak bu güne, her ülkeden bir temsilci çocuk katılıyor. Temsilciler bir yarışma sonunda belirleniyor. Yarışma bir proje üzerine oluyor ve konu Dünya Çocuk Günü Vakfı tarafından saptanıyor. 1991 Dünya Çocuk Günü proje yarışması konusu; **Ver elini temiz bir dünya yaratalım...**

KATILMA KOŞULLARI

PROJE GRUBU

- Projeler kesinlikle grup halinde yapılmalı. Grup, sınıf arkadaşlarından oluşabileceği gibi, okul ve mahalle arkadaşlarından da oluşabilir.
- Grubun sorumlusu öğretmeniniz olmalı. Öğretmeniniz geliştirdiğiniz projeyi uygularken size yol göstermeli.
- Her grubun bir başı olmalı. Projenizin seçilmesi durumunda, Birleşmiş Milletler'e grup başı ve grup öğretmeniniz gidecektir.
- Proje grubu, 6-12 yaşları arasındaki çocuklardan oluşmalı. Grup, proje konusu olarak çevrelerinde etkili olan bir sorunun çözümünü almalı.

PROJENİN UYGULANMASI

- Projenin uygulanması sırasında fotoğraf çekilmeli. Çekim için dia pozitif film kullanılmalı. (Bu konuda büyüklerinizden yardım istemenizde yarar var.) Çektiğiniz fotoğraflardan, projenizi en iyi anlatan beşini bize göndermelisiniz.
  Eğer yarışmayı kazanırsanız, bu fotoğraflar Birleşmiş Milletler'de gösterilecek.

KOMPOZİSYON YAZILMASI

- Projenizi 250 sözcüğü geçmeyecek bir kompozisyonla anlatın. Kompozisyonunuzda şöyle bir bölümleme yapmanız uygun olur:
  İlk bölüm: Yakın çevrenizde insan yaşamını etkileyen sorunları tanıtın. Bu sorunlardan hangisini, hangi gerekçeyle proje konusu olarak seçtiğinizi belirtin.
  İkinci bölüm: Proje konusu olarak seçtiğiniz sorunun çözümü için neler yaptığınızı anlatın.
  Üçüncü bölüm: Arkadaşlarınızla birlikte projenizi uygularken neler öğrendiğinizi anlatın.

POSTER VE RESİM HAZIRLANMASI

- Projenizle ilgili olarak 60×50 santimetrelik resimler, 100×75 santimetrelik posterler hazırlayın. Poster ve resimler, 25-28 Nisan '91 tarihleri arasında Birleşmiş Milletler Çevre Fonu (UNEP) salonlarında sergilenecek.

NASIL GÖNDERECEKSİNİZ?

- Proje metninizi, poster, afiş ve fotoğraflarınızı,
  Doğan Kardeş (Dünya Çocuk Günü)
  Yeniçeriler Cad. Sinekli Medrese Sok. No: 1 Kat: 3 Beyazıt-İSTANBUL
  adresine **taahhütlü** olarak gönderin.

SON KATILMA TARİHİ

- Projeleriniz en geç 31 Mart '91 tarihine dek adresimizde olmalı.

DİKKAT!

Projenizi gönderdiğiniz zarfın içerisine, grup üyelerinin özgeçmişlerini (hangi okulda okuyorsunuz, kaç yaşındasınız, adınız, soyadınız, telefon numaranız ve adresiniz) eklemeyi unutmayın.

JÜRİ ÜYELERİ

- Doç. Dr. Türkel Minibaş, Doğal Hayatı Koruma Derneği Başkanı Nergis Yazgan, MEB temsilcisi, UNICEF temsilcisi, Sema Polat Öğüt, gazeteci-yazar Koray Düzgören.

DOĞAN KARDEŞ

1945'TEN BERİ TÜRK ÇOCUKLARININ DERGİSİ

Sayı 30, Mart 1991

Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti. Adına Sahibi: Ömer KAYALIOĞLU

Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür: Turhan ILGAZ

Yayın Danışmanı: Nadir Ergin TELCİ
Yazı İşleri Müdürü: Nevzat BASIM
Sanat Yönetmeni: Erdoğan UĞURLU
Yazı İşleri: Sema Polat ÖĞÜT, Zeynep ARSLAN, Selda BAYBARA, Ayşegül KOŞAN

Katkıda Bulunanlar: Çiğdem AKSOY, Tuncay BATIBEKİ, Behice BALTA, Nesrin BARAZ, Tansel BAYBARA, Gülten DAYIOĞLU, Ercan DİNÇER, Bahadır İŞLER, Nursen KARAS, Feridun ORAL, Ahmet SALMAN, Aslı TÜLÜOĞLU

Kapak Deseni: Bahadır İŞLER

Reklam ve Pazarlama Müdürü: Metin MERİÇBOYU

Pazarlama Temsilcileri: Şule ALTUNDİREK, Emre BİTİK, Gamze HOŞOL, Füsun İNSEL, Serkan İYİGÜN, Deniz Gökşen OĞUZ, Ender PAKİŞ
Abone ve Bilgi İşlem: Figen MANGALTEPE, Deniz ONAT
Muhasebe: Levent ALTUNBEK, Işın EVİRGEN

Dizgi: Tipograf
Renk Ayırımı, Film ve Montaj: Laçin Repro
Baskı: Medya Print
Dağıtım: GAMEDA

İlan Koşulları:
Arka Kapak : 5.000.000 TL
Kapak İçleri : 4.500.000 TL
İç Sayfalar : 4.000.000 TL
İnsört : 6.500.000 TL

Fiyatı: 4.000 TL (KDV dahil)
KKTC Fiyatı: 6.000 TL
Abone Bedeli (yalnız 1 yıllık): 45.000 TL
Taahhütlü Gönderi: 70.000 TL
Yurt Dışı: 20 US $, 30 DM

Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti.
Yeniçeriler Cad. Sinekli Medrese Sk. No: 1, Kat: 3
Beyazıt/İSTANBUL
Telefon: 516 93 23 - 516 85 32 - 516 89 83
Faks: 516 13 51

• İstanbul'da ilginç bir sergi açıldı. Tüm dünya ülkelerinden yüzlerce oyuncak bebek sergilendi. Konuyla ilgili haberi gazetemizde bulabilirsiniz.

• Tur 90'ın İstanbul'da düzenlediği kent turuna çok sayıda Doğan Kardeş okuru katıldı. Turun ünlü konukları arasında, dergimizin sanat yönetmeni Erdoğan Uğurlu da bulunuyordu.

• İstanbul'un Bakırköy ilçesinde bir hayvan hastanesi var. Hastanede, sokaktaki başıboş hayvanların da bakımı yapılıyor. Konu gazetemizde ayrıntılarıyla anlatılıyor.

Geleceğin Ressamları; Siz "Sevgi"nin resmini yapabilir misiniz?

Ailenizi, anne-baba ve kardeşlerinizi, büyükanne ve büyükbabanızı; yakınlarınızı; öğretmeninizi, komşularınızı seversiniz.

Sevdiğiniz oyuncaklarınız, giysileriniz vardır.

Sevdiğiniz bir müzik türü, sevdiğiniz parklar, sevdiğiniz oyunlar, sevdiğiniz filmler, sevdiğiniz bir şeyler mutlaka vardır.

Güneşin doğuşunu ya da batışını da sevebilirsiniz.

Gülmeyi sevebilirsiniz.

Lunaparka gitmeyi sevebilirsiniz.

Sevmek çok kapsamlı bir duygu!

Sizden bu duyguyu en yoğun şekilde duyduğunuz olayın resmini yapmanızı istiyoruz.

ÖDÜLLER

Birinciye Commodore Bilgisayar

İkinciy

Katılma Koşulları

- Yarışmaya İlkokul 4 ve 5. sınıf öğrencileriyle tüm ortaokul öğrencileri katılabilirler.
- Yarışmaya yalnızca bir resimle katılabilirsiniz.
- Resimlerinizi iki karton arasında kırılmayacak şekilde katladıktan sonra, 31 Mayıs 1991 Cuma günü akşamına dek elden büromuza getirebilir ya da;
  Doğan Kardeş Geleceğin Ressamları
  Yeniçeriler Cd. Sinekli Medrese Sk., No: 1
  Kat: 3 Beyazıt-İSTANBUL
  adresine **iadeli taahhütlü** olarak postayla gönderebilirsiniz.
- Resimler en büyük 30×40 boyutunda, resim kâğıdına yapılacaktır. Dilediğiniz boya çeşidini kullanabilirsiniz.
- Resimlerinizin arkasına, ad ve soyadınızı, yaşınızı, okul ve sınıfınızı, açık adresinizi yazmayı, bir adet de vesikalık fotoğrafınızı göndermeyi unutmayın.
- Resimleriniz, bir ön elemeden geçirildikten sonra **seçici kurulun** değerlendirmesine sunulacaktır.
- **Seçici kurul:** Filiz Berk Doğutürk (11 yaşında), Nazan Erkmen (çizer), Can Göknil (çizer), Fatma Tülin Öztürk (ressam)
- Gönderilen resimler iade edilmeyecektir. Resimlerin her türlü yayım ve kullanım hakkı Yapı Kredi Yayınları Limited Şirketi'ne aittir.

Üçüncüye Yağlıboya Seti

Bisiklet

Mansiyon kazanan yedi kişiye de Amatör Fotoğraf Makinaları

KURULTAY TEMSİLCİLERİMİZ

I. Ulusal Çocuk Kurultayı yarışma sonuçları belli oldu. 70 ilimizden bir ilkokul, bir ortaokul öğrencisi, illerinin temsilcisi olarak kurultayımıza katılmaya hak kazandılar.

Yarışmamıza ilgi gösteren, ürün gönderen, ürün gönderilmesini sağlayan okurlarımıza; okul yöneticilerine teşekkür ederiz.

ADANA
1. Hacer İğli - *Yavuzlar Ortaokulu*
2. Mustafa Güngör - *Gökbez İlkokulu*

ADIYAMAN
1. Münevver Esen - *Besni Lisesi*
2. Hatil Kaynar - *Fatih İlköğretim Okulu*

AFYON
1. Neşe Say - *Çiğiltepe Lisesi*
2. Bilgehan Özbek - *Karacaahmet Kasabası İlkokulu*

AĞRI
1. Bedia Kızgın - *İmam Hatip Lisesi (Patnos)*
2. Beste Küçükyazıcı - *Ağrı Anadolu Lisesi*

AKSARAY
1. Vural Özata - *Fatma Mithat Gürsoy İlköğretim Okulu*
2. Fadime Düzgen - *Fatma Mithat Gürsoy İlköğretim Okulu*

AMASYA
1. Buket Yavru - *Yeşilırmak İlkokulu*
2. Yasemin Altundağ - *Atatürk Ortaokulu (Merzifon)*

ANKARA
1. Fatma Topal - *Kazım Karabekir İlkokulu*
2. Gülay Kılıç - *Peyami Safa Ortaokulu*

ANTALYA
1. Sermin Baysarı - *Özel Antalya Koleji*
2. Bircan Kaya - *Mehmet Akif Ersoy İlkokulu*

ARTVİN
1. Erdoğan Sarı - *Gazi İlköğretim Okulu*
2. Çağlar Öztürk - *Gazi İlköğretim Okulu*

AYDIN
1. Ufuk Sağlam - *İzzet Ayaydın Ali Sarıyörük İlkokulu*
2. Gökhan Gökçeoğlu - *Nazilli Anadolu Lisesi*

BALIKESİR
1. Didem Nur Güngören - *Atatürk İlkokulu*
2. Aykut Erkal - *Altınova Lisesi*

BAYBURT
1. Ahmet Küçük - *Şair Zihni İlköğretim Okulu*

BİLECİK
1. Emrah Uysal - *Osmaneli Lisesi*
2. Nurdan Demirci - *Pazaryeri Lisesi*

BİNGÖL
1. Özgen Dilan Bozgan - *Karaelmas İlkokulu*
2. Çiler Göktepe - *Karaelmas İlkokulu*

BİTLİS
1. Yıldız Alp - *Mutki Lisesi*
2. Meral Güzelsoy - *Şemsi Bitlis İlkokulu*

BOLU
1. Yasemin Aygür - *50. Yıl Ortaokulu*
2. Müge Garipoğlu - *Özel Gürtan İlkokulu*

BURDUR
1. Seyhan Bilgiç - *Hürriyet İlkokulu*
2. Tuğba Gümüşay - *Burdur Kız Meslek Lisesi*

BURSA
1. Sinem Şenkaya - *Ulubatlı Hasan Anadolu Lisesi*
2. İpek Örgün - *Özel İnal Ertekin Ana ve İlkokulu*

ÇANAKKALE
1. Pınar Altun - *Çınarcık Köyü İlkokulu*
2. Burçin Şen - *Merkez Ortaokulu*

ÇANKIRI
1. Mehmet Sarıyusuf - *İncik Köyü İlkokulu*
2. Hatice Karaca - *Eldivan Lisesi*

ÇORUM
1. Songül Evcimen - *Tanyeri İlkokulu*
2. Emel Çelebioğlu - *Bahçelievler Ortaokulu*

DENİZLİ
1. Mecnun Bozkurt - *Gazi İlkokulu*
2. Özge Biçen - *Sarayköy Lisesi*

DİYARBAKIR
1. Ayşe Dokumacı - *Mehmetçik İlkokulu*
2. Şükrü Gülşen - *Mehmet Erçin İlköğretim Okulu*

EDİRNE
1. Başak Ekmen - *Edirne Anadolu Lisesi*
2. Emre Bolat - *Kurtuluş İlkokulu*

ELAZIĞ
1. Elif Küçük - *Elazığ Anadolu Lisesi*
2. Çağdaş Kemer - *Tevfik Yaramanoğlu İlkokulu*

ERZİNCAN
1. Songül Ataman - *Merkez İlköğretim Okulu*
2. Nurhan Özgenel - *Barbaros İlkokulu*

ERZURUM
1. Derya Sönmez - *Köprüköy Ortaokulu*
2. Seda Abay - *İsmet Paşa İlkokulu*

ESKİŞEHİR
1. Emre Özgü - *Dumlupınar İlkokulu*
2. Onur Temizsoylu - *Eskişehir Anadolu Lisesi*

GAZİANTEP
1. Zuhal Kirkiz - *Nizip Hasan Çapan Anadolu Lisesi*
2. Gökhan Bozdoğan - *Hoşgör İlkokulu*

GİRESUN
1. Meliha Şener - *Cumhuriyet İlkokulu*
2. Bahadır Akçay - *Cumhuriyet İlkokulu*

GÜMÜŞHANE
1. Elif Yılmaz - *Atatürk Ortaokulu*
2. Özlem Aksu - *Atatürk Ortaokulu*

HAKKARİ
1. Abdullah Özdamar - *Şehit Selahattin İlkokulu*

2. Coşkun Koç - *Şemdinli Cumhuriyet İlkokulu*

HATAY

1. Ceren Ceyda Kasar - *Demir Çelik İlkokulu*
2. Senem Gürocak - *Atatürk Ortaokulu*

ISPARTA

1. Özgür Özyavuz - *Mustafa Şener İlkokulu*
2. Selda Yazıcı - *Yalvaç İlköğretim Okulu*

İÇEL

1. Fevziye Doğulu - *24 Kasım İlkokulu*
2. Deniz Küsmüş - *Anadolu Kız Meslek Lisesi*

İSTANBUL

1. Hatice Gül Tengiz - *Yakacık İlköğretim Okulu*
2. Aysu Canbaz - *Halkalı Altınşehir İlkokulu*

İZMİR

1. Umut Öksüzan - *Özel Tevfik Fikret Lisesi*
2. Zeynep Aslanhan - *Tire Kurtuluş İlkokulu*

KAHRAMANMARAŞ

1. Cemre Kocabaş - *Atatürk İlkokulu*
2. Olgu Erdoğan - *Özel Doğu Akdeniz Lisesi*

KARS

1. Fatma Akkoz - *Arpaçay Yatılı İlköğretim Bölge Okulu*
2. Ahmet Güdük - *Arpaçay Yatılı İlköğretim Bölge Okulu*

KARAMAN

1. Fatma Nevra Güngör - *Merkez Cumhuriyet İlkokulu*
2. Anakız Arıkan - *Nefise Sultan Kız Meslek Lisesi*

KASTAMONU

1. Gökçe Tuğba Baysan - *Kız Meslek Lisesi*
2. Sinem Atayurt - *Yeşilmahalle İlkokulu*

KAYSERİ

1. Emel Duman - *Atatürk İlköğretim Okulu*
2. Zatinur Türkmen - *Erkilet İlkokulu*

KIRIKKALE

1. İbrahim Onur Yönder - *Atatürk İlkokulu*
2. Ebru Albayrak - *50. Yıl İlköğretim Okulu*

KIRKLARELİ

1. Nuran Küçük - *Dolhan İlköğretim Okulu*
2. Derya Kıyıcı - *Mustafa Kemal Paşa İlkokulu*

KIRŞEHİR

1. Nazife Keleş - *Hürriyet Ortaokulu*

KOCAELİ

1. Habibe Esin Tapu - *Sarkuysan Ortaokulu*
2. İpek Çetinbağ - *Hızırreis İlkokulu*

KONYA

1. Nazan Civelek - *Özel Gündoğdu İlkokulu*
2. Sibel Demirel - *Akşehir Atatürk Ortaokulu*

KÜTAHYA

1. Yeliz Kordeser - *Atatürk Lisesi*
2. Seda Bozdağ - *Linyit İlkokulu*

MALATYA

1. Engin Kanal - *Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu*
2. Murat Çitilgülü - *Fırat İlkokulu*

MANİSA

1. İrem İlyas - *Gazi İlkokulu*
2. Hülya Balaban - *Kırkağaç Lisesi*

MARDİN

1. Sema Artık - *Sakarya İlkokulu*
2. Sinem Artık - *Sakarya İlkokulu*

MUĞLA

1. Ceren Karasu - *Turgut Reis İlkokulu*
2. Ayşe Bildirici - *Fethiye Merkez Ortaokulu*

MUŞ

1. Zehra Yılmaz - *Muş Anadolu Lisesi*
2. Fatma Dağ - *Namık Kemal İlköğretim Okulu*

NEVŞEHİR

1. Başak Demiryumruk - *Gülşehir Karavezir İlkokulu*
2. Elif Koca - *Rauf Nail Akman İlköğretim Okulu*

NİĞDE

1. Özkan Göyce - *M. Selçuk İlkokulu*
2. Serkan Kaya - *23 Nisan Havacılar İlkokulu*

ORDU

1. Ümit Ateşağaoğlu - *İnönü İlkokulu*
2. Naci Derman - *Çaybaşı Lisesi*

RİZE

1. Ayten Bekiroğlu - *Fındıklı Ortaokulu*
2. Meral Hazar - *Fındıklı Ortaokulu*

SAKARYA

1. Selime Karataş - *Namık Kemal İlkokulu*
2. Beyhan Büyükçerçi - *Mithatpaşa Lisesi*

SAMSUN

1. Zeynep Aydıner - *Özel Meralcan İlkokulu*
2. Abdullah Demir - *Yüzüncü Yıl Lisesi*

SİİRT

1. Çiğdem Bardak - *Atatürk Anadolu Lisesi*
2. Ayşe Ergün - *İnönü İlkokulu*

SİNOP

1. Özlem Bulut - *Durağan Lisesi*
2. Ünal Koca - *Merkez İlkokulu*

SİVAS

1. İbrahim Şimşek - *Nizamettin Songur Sungur İlkokulu*
2. Fatma Özkan - *Kadı Burhanettin İlköğretim Okulu*

TEKİRDAĞ

1. Duygu Pek - *Özel Tekirdağ Lisesi İlk Kısım*
2. Semin Yarapsanlı - *Özel Tekirdağ Lisesi*

TOKAT

1. Nazmiye Yaman - *Atatürk Ortaokulu*
2. Efe Çağdaş Sülükçü - *Kahraman Cengiz İlkokulu*

TRABZON

1. Mustafa Sungur - *Dumlupınar İlkokulu*
2. Özlem Katipoğlu - *Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu*

TUNCELİ

1. Meral Kiraz - *Cumhuriyet İlkokulu*
2. Özlem Çölçayır - *Cumhuriyet Lisesi*

UŞAK

1. Döndü Yıldırım - *Besim Atalay Ortaokulu*
2. Nilüfer Gökçe - *Ömer Bedrettin Uşaklı İlköğretim Okulu*

VAN

1. Özge Özgür - *Mehmetçik Selen İlkokulu*
2. Gönül Özak - *Kâzım Karabekir Ortaokulu*

YOZGAT

1. Emrah Akyol - *Cumhuriyet İlkokulu*
2. Evrim Akkoyunlu - *Yozgat Anadolu Lisesi*

ZONGULDAK

1. Mehtap Sarıer - *Fatih İlkokulu*
2. Onur Alioğlu - *Bahçelievler İlkokulu*

NOT: Şanlıurfa, Şırnak ve Batman illerimizden yarışmamıza katılımda bulunulmadı.

Doğan Kardeş'in Çocuklara Armağanı: Kardeş Card

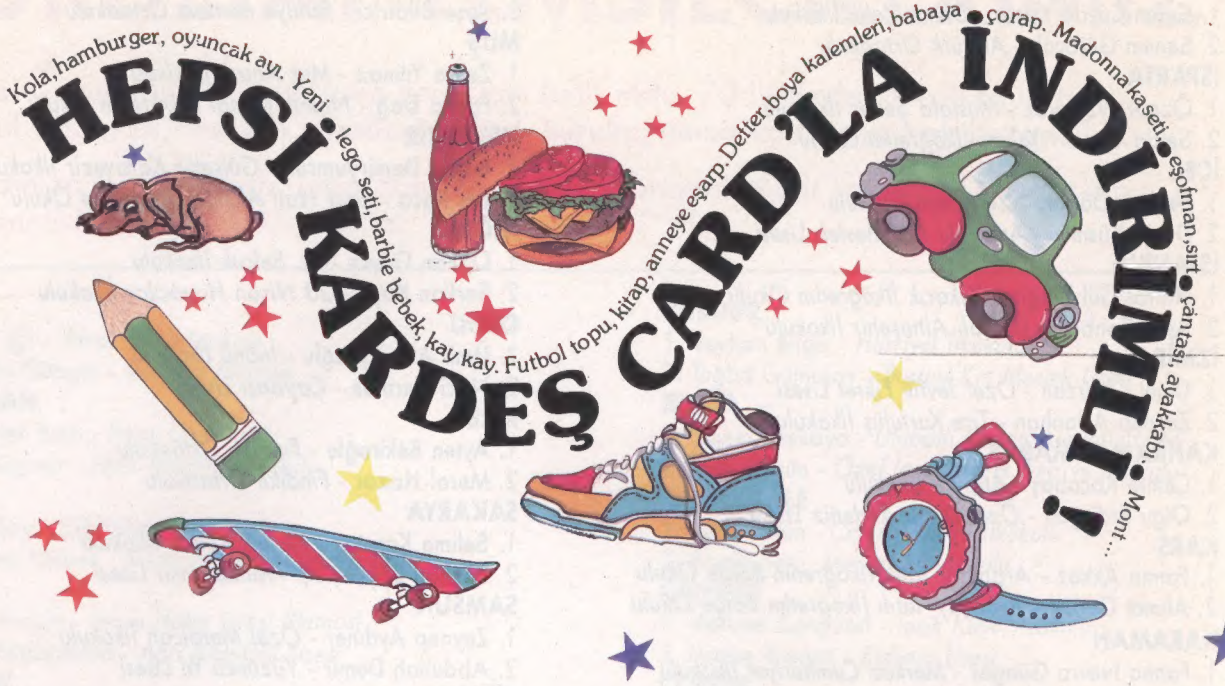

Çocuklar,

Doğan Kardeş bu yıl abone olanlara **Kardeş Card** armağan ediyor.
Kardeş Card çocukların indirim kartı!
Giyim mağazalarında... hamburgercilerde... oyuncakçılarda...
kırtasiyecilerde... Daha aklınıza ne gelirse! Hepsinde sizler için indirim var.
Geçerli olduğu her yerde **Kardeş Card**'tan yararlanabilirsiniz.
Kardeş Card sürprizlerle dolu...

Kardeş Card almak mı? Çok kolay. Doğan Kardeş'e abone olun. Kartınızı hemen alın.

Kardeş Card, Doğan Kardeş ve Card34 işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

Kardeş Card'ınızı nasıl alacaksınız?

★Kardeş Card, alabilmek için öncelikle Doğan Kardeş'e abone olmanız gerekiyor.

★Doğan Kardeş abone formu dergimizin içinde ve Yapı Kredi Bankası şubelerinde bulunmaktadır. Bu formu üzerinde tarif edildiği gibi doldurup, 45.000 TL. abone bedelini yatırdıktan sonra bize gönderin.

★1.Ocak.1991 tarihinden itibaren abone olan tüm kardeşlerimizin Kardeş Card'ları adreslerine postalanacaktır.

★Kardeş Card abone olduğunuz süre içinde geçerlidir.

1.Ocak.1991 tarihinden önce abone olan kardeşlerimizin, Kardeş Card'larını alabilmeleri için;

★*Önce, Yapı Kredi Bankası İstanbul Beyazıt Şube 003800-0 no.lu hesaba ya da 476676 no.lu posta çeki hesabına 5000 TL. bedel yatırmaları,*

★*Daha sonra, aldıkları dekont ya da kupürü isim ve abone kodlarıyla bize göndermeleri yeterli olacaktır.*

Abone formları Doğan Kardeş Dergisi ve Yapı Kredi Bankası Şubelerinde bulunmaktadır.

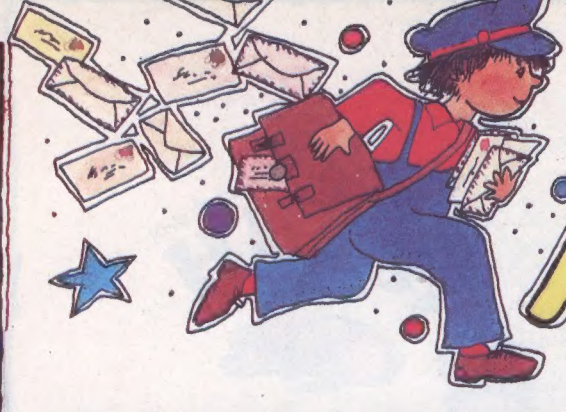

POSTA KUTUSU

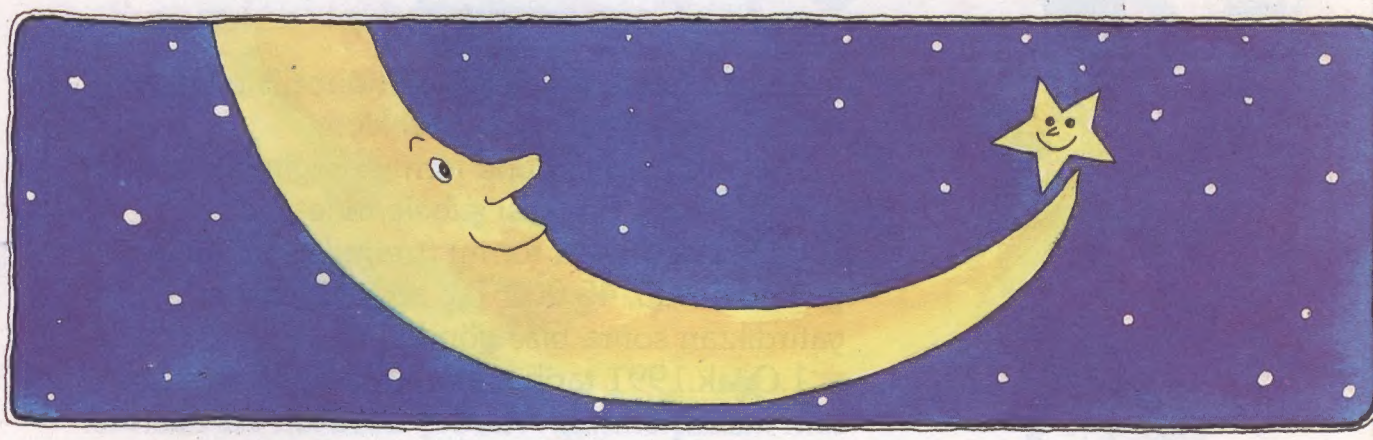

YILDIZ İLE AYDEDE

Her gece yıldız ile başlar
Pırıldar yıldız gökyüzünde
Yaldız rengi ile,

Yıldız der ki aydedeye
Çok parlaksın dede
Aydede teşekkür ederim yıldız der,
Derken sabah olur
Yıldız, aydede kayıp olur.

Hilal YAVUZLAR / KÜTAHYA

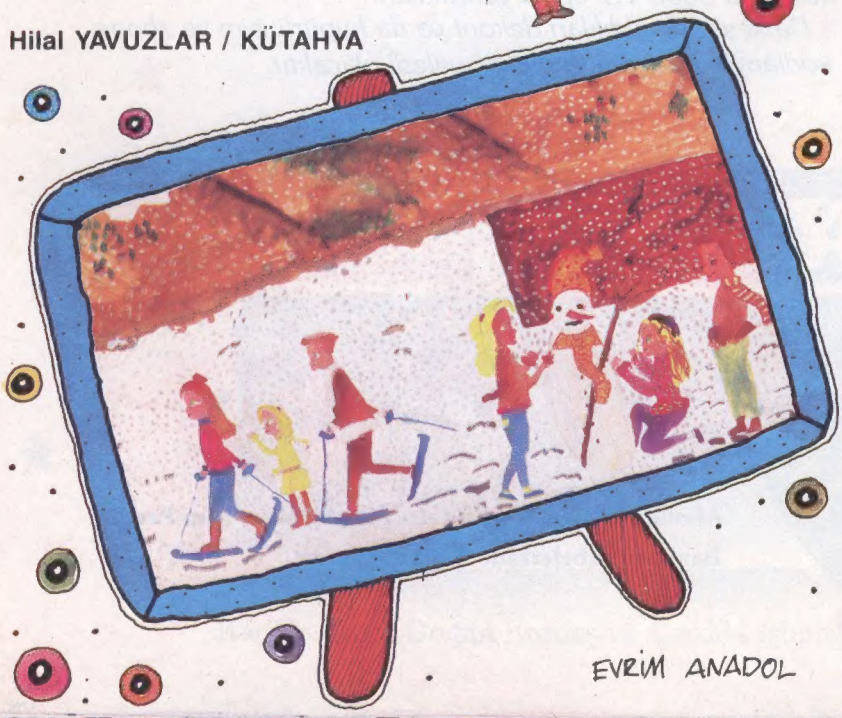

EVRİM ANADOL

SU

Çeşmelerden, derelerden akarsın
Şarıl şarıl
soğukkanlı
sevecen...

Oturup bir köşeye
dinlerim seni
Hiç kimse durduramaz
o güzelim sesini.

Toprağımda sen varsın
aşımda, ekmeğimde sen
sensiz hiçbirşey olmaz dünyada
ne temizlik ne beslenme
ne de yaşamak sağlıklı.

Çağdaş AKBABA / Gemlik-BURSA.

DERSLER

Müziği severim
Anlamını bilirim
Sevinçli olduğum zaman
Güzel şarkı söylerim

Sulu boya kuru boya
Resim yaparım doya doya
Çizerim deniz, orman
Boyadıklarım çok yaman.

Kayra ÖZTÜRK / ANKARA

ÇOCUKLAR OLMASA

Çocuksuz bir dünya düşünün;
Herşey ne kadar sessiz,
Herkes ne kadar neşesiz,
Herkes büyük, hiç çocuk yok!

O zaman ne olurdu acaba?
Bu insanlar ne yaparlardı?
Aklıma gelir düşünürüm hep
O zaman gelecek de olmazdı..!

Bu büyük insanlar ölürler,
Böyle olunca da;
Onların yerine geçecek kimse kalmazdı...

Hakan GÖREN / İSTANBUL

GÜVERCİN

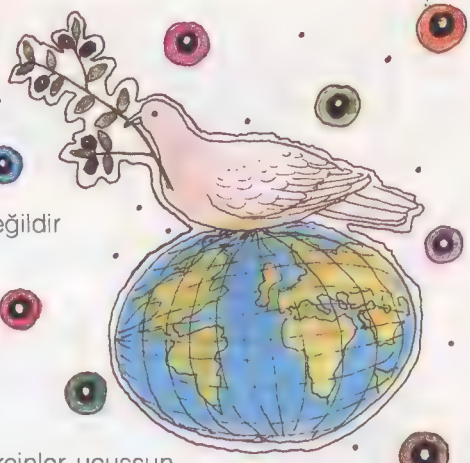

Güvercin barış demek
Savaşlar olmasın
Barış olsun demek.

Savaş hiçbirşeye çözüm değildir
Savaş ölüm,
Savaş felaket,
Savaş kötülük demek.

Barış en iyi yol,
Barış en iyi çözüm.
Dünya barış içinde olsun
Göklerde uçurtmalar, güvercinler uçuşsun.

Mehmet DEMİREL / Kayhan-DENİZLİ

SAVAŞ OLMASIN, GÜLLER SOLMASIN, ÇOCUKLAR SAKIN AĞLAMASIN

Herkesin hayatında çok güzel ya da çok kötü bazı anlar olmuştur. İşte bu savaş da benim hayatımdaki en kötü olay.

Size birşey anlatmak istiyorum.

Geçen akşam yemek yiyorduk. Sofrada 7 yaşındaki kardeşimle annem arasında şöyle bir konuşma geçti.

— Kardeşim:

— Anne keşke beni doğurmasaydın, dedi.

Annem:

— Niçin yavrum? diye sordu.

Kardeşim:

— Savaş. Korkuyorum savaştan anneciğim.

Gerçekten de savaş çok kötü bir olay. Hele bu savaş, bence anlamsız yere çıkan bir savaş. Boşuna birçok insan ölecek, bir sürü kan dökülecek.

Birçok çocuk bunu düşünüyor. Fakat sesimizi siz büyüklere duyuramıyoruz. Kimse bizi dinlemiyor. Neden? Çünkü küçüğüz. Ama biz de insanız, bizim de duygularımız var. Masum insanların ölmesini istemiyoruz.

Sevgili Doğan Kardeş,

Biz sesimizi duyuramıyoruz. Lütfen bize yardım edin. Lütfen...

Yoksa içimizde savaşı isteyen mi var?

Burcu ORAL / İZMİR

BİRLİKTE YAZALIM YARATALIM

GUGUKLU SAAT

Yazan: Nesrin BARAZ

Bu çalışmamızda sizlerle "biraz" gazetecilik yapalım. Var mısınız?

Gazetecilik okullarında bir olayın "haber" değeri taşıyıp taşımadığını öğretirlerken şu örnek verilirmiş: Bir köpek bir adamı ısırırsa, bu haber değildir. Ama bir adam bir köpeği ısırırsa, bu haberdir.

Gazete okurken zaman zaman "Şu işe bak!", "Neler oluyor?", "Hayret!", "İlginç!" deriz ya, işte bu haberler, fotoğraflar bu anlayışla hazırlanıyor demek ki.

Geçenlerde bir dergide ilginç bir yazı okudum. Ünlü yazarlarımızdan birkaçına sormuşlar: "Saatle aranız nasıl?" Çok da ilginç yanıtlar almışlar.

Gelin, bu soruyu tersine çevirelim. Saatlere soralım biz de, "İnsanlarla aranız nasıl?"

Asıl o zaman haberi yakalamış olmaz mıyız? Öyle ya, her saatin sahibi ya da sahipleri farklı. Herkes için de saatin, zamanın değeri farklı.

Yalvaç URAL'ın "Kızım Tanay Burcu'ya ve bütün çocuklara" diye sunduğu *Sincap* adında güzel bir şiir kitabı var. Orada bir guguklu saat sahiplerini anlatıyor. Okuyalım:

GUGUKLU SAAT

Yaşadığım evin insanları
Her gece kuruyorlar beni
Ve sabaha dek
Onlar için çalışıyorum

Sabahla evimin kapısını açıp
O yorgunluğumla
Guguk guguk
Uyanın sabah oldu, diyorum

Yüzlerini ekşiterek bakıyorlar yüzüme
Ne yapsam ne etsem yaranamıyorum

Yalnızca Cumartesi akşamları
Kurmuyorlar beni
Sevdiklerinden değil haaa!
Bencilliklerinden
Kendileri Pazar sabahları
Rahat uyusunlar diye

Ne yaparsınız çocuklar
Ben de Pazardan Pazara dinleniyorum

Sonra kızamıyorum da onlara
Çünkü biliyorum artık
Onların da benim gibi onları kuran
Ve yalnızca Pazarları dinlendiren
Sahipleri olduğunu.

Şimdi, dedenizin **cep** saatine, babanızın **kol** saatine, annenizin **çalar** saatine, ninenizin saat başı "Üsküdar'a giderken"i çalan **müzikli** saatine, ders ve paydos zillerini ayarlayan **okul** saatine, karşıdaki **fabrikanın** saatine, şu alanın ortasındaki **meydan** saatine, komşularınızın, arkadaşlarınızın... saatlerine sorun bakalım: "İnsanlarla, sahipleriyle araları nasıl?"mış.

Yanıtları duymaya başladınız bile değil mi? Her biri tik tak, tak ding, dong, zır, zırr... diye başladı anlatmaya.

İşte bu saatlerden birinin ya da birkaçının size anlattıklarını bize yazın. Okuduğunuz şiir de size güzel bir ipucu olsun.

Ne o, bu sesleri duyamıyor musunuz? Duyarsınız, duyarsınız. İnsanları gözleyin önce. Ne yapıyorlar, zamanı nasıl kullanıyorlar, diye iyice inceleyin onları. Sonra düş gücünüzü de ekleyin. O pırıl pırıl düş gücünüzü. Sesler gelecek kulağınıza.

İşte onları, saatlerin size söylediklerini yazıp bize gönderin. Bakalım, "biraz" gazetecilik nasıl oluyor?

Hadi öyleyse, hemen kalem kâğıda sarılın!

Sevgili Doğan Kardeş Okurları; Merhaba!

Eli kalem tutan çocukların çokluğu ne güzel! Her birinizin yazdığını beğendim. Bilecik Pazaryeri'nden Nurdan Demirci arkadaşınızın, İstanbul'dan Emre Maytalman'ın, Esen Bağırkan'ın, Nisa Cantimur'un, Elif Önkol'un yaşadıklarını, gözlemlerini yansıtmaları güzeldi. Hele anaokuluna gittiği, henüz okuma yazma bilmediği için anne babası aracılığıyla bizlere katılan Güneş Esgün'ün anlattıkları önyargılı olmamayı çok güzel vurguluyordu.

Hatırlıyorsunuz, çalışmamız *Ağustos böceği ve Karınca* ile ilgiliydi. Onların hepimizce bilinen öyküsüne başka bir açıdan bakmıştık. Ağustos böceği yıllardır bizlere öğretildiği gibi tembel, yarınını düşünmeyen, başkalarına el açan biri değildi. Gerçek yaşamını tanıyınca, öğrenince onu sevmiştik.

İnsanlara da böyle yaklaşalım, önyargılı olmayalım, demiştik. İnsanları yakından tanımadan, başkalarından öğrendiğimiz gibi değerlendirirsek yanılabiliriz.

İşte bu düşünceyi en başarılı anlatan arkadaşımız İstanbul Küçükyalı'dan M. Hande Akmehmet. Hande'nin yazısını birlikte okuyalım:

Bir gün annem ve babam evimize bir arkadaşlarının geleceğini söylediler. Ben:

"Kim?" dedim. Annemle babam bana çok sevdikleri bir arkadaşlarını olduğunu, bu arkadaşlarını benim ilk kez göreceğimi ve onun çok uzak başka bir ülkeden geldiğini söylediler. Ben, annem, babam konuğumuzun gelmesini beklemeye başladık.

Sonunda kapı çalındı. Kapıyı ben açmıştım. Karşımda teni kapkara bir amca duruyordu. Çok korkmuştum. Gülünce bembeyaz dişleri ortaya çıktı. Onun kötü bir insan olduğunu, bizim gibi olmadığını düşünmüştüm. Çünkü kapkaraydı. O, bana gülerek:

"Merhaba Hande, dediğinde çok şaşırmıştım. Onun da bizim gibi konuşabileceğini hiç tahmin etmiyordum. Hem korkmuş, hem şaşırmıştım. Daha sonraları onunla konuşunca çok iyi kalpli bir amca olduğunu, teninin kara olmasının bir korkunçluk olmadığını anlamıştım. Ve bir daha da insanları tanımadan sadece renklerine, dış görüntülerine bakarak bir karar vermeyeceğime kendi kendime söz verdim.

KÖRFEZ
BAHADIR İŞLER
O GÜN OLACAKLARDAN HABERSİZ, KÖRFEZİN SULARINDA HAYAT SÜRMEKTEYDİ...
AA-A!.. BU SİYAH SU DA NEREDEN ÇIKTI?
BUNU MÜREKKEP BALIKLARININ YAPTIĞINI DÜŞÜNDÜLER
!!
!?
HEEY!..
HEY... ÇABUK UZAKLAŞIN BURADAN! DENİZE PETROL DÖKÜYORLAR!..
ŞUNA BAK! SİMSİYAH OLMUŞ HER YERİ...

GULP!
İŞTE! BİRİNİ DAHA GÖRDÜM!.. HADİ ÇABUK OL BİRAZ!..
ÖLMEMİŞ HENÜZ- BEKLE BALIK!.. GELİYORUZ!..
KEPÇEYİ HAZIRLA... ONU KAÇIRMA!..
KAÇAMAZ ARTIK!.. ŞİMDİ GELECEK.
HOOP-PAA!.. BU DA TAMAM. DOĞRU KONAYA!
...
ŞURAYA BAK...DENİZ SİMSİYAH ARTIK! BURADA BALIK YAŞAR MI HİÇ?

BÜTÜN KOVALAR DOLDU! ARTIK DÖNELİM!..
ŞURAYA BAK! YOLUMUZ ENGELLERLE DOLU!..
BURADAN GEÇMEMİZ OLANAKSIZ. BULUŞMA YERİNE GEÇİKECEĞİZ!..
DAHA KUVVETLİ ÇEK KÜREKLERİ HAYDİ!..
EH!.. EĞER GEÇ KALIRSAK KOVADAKİ BALIKLAR DA ÖLÜR!
FAYDASIZ... TEK ÇARE, YOLUN BUNDAN SONRASINI YÜRÜYEREK TAMAMLAMAK! KARAYA OTURDUK!
EVET! ŞU KOVALARI ALALIM VE YOLA KOYULALIM!..
ÖF ŞU DİŞLİĞE BAK!.. DENİZ ÇÖPLÜK OLMUŞ!
BAK ÖTEKİLER DE ANCAK BURAYA KADAR GELEBİLMİŞ!..

OO!..IYI OLDUKÇA KALABALIK!..EN SON BİZ GELDİK GALİBA!
...
NEYSE! ONLARI TAM ZAMANINDA GETİRDİK!.. ARTIK SULAR TEMİZLENİNCEYE KADAR BURADA YAŞAYACAKLAR!
....
AMA SANIRIM DENİZE DÖNDÜKLERİ ZAMAN ÇOK DAHA MUTLU OLACAKLAR.

KANGURULAR ÜLKESİNDE ÇANAKKALE ANISI

GÜLTEN DAYIOĞLU BU KEZ AVUSTRALYA'DA

Yazarımız Gülten Dayıoğlu, bu kez de Avustralya kıtasına, kangurular ülkesine gitti. Gezdi, gördü. Ve gördüklerini, duyduklarını sizler için yazdı. Gezi notlarını, zaman zaman dergimizde yayımlayacağız.

Her gezi bir serüvendir aslında. Bu serüvende yeni yerler ve yeni insanlar görülür. Çok şey öğrenilir. Geçmişte çok yaygın bir söz vardır: "Çok okuyan değil, çok gezen bilir!" Tartışmalı bir söz belki. Ama tamamen de yanlış değil. Gülten Dayıoğlu ile birlikte, Kangurular ülkesinden ve insanlarından çok şey öğreneceğiz.

Bu sayımızda, Avustralya'nın başkenti Kanberra'ya gideceğiz. Kanberra'da bir sürprizle karşılaşacağız: Atatürk parkı ve Çanakkale'de savaşmış askerlerin anısına bir anıt. 18 Mart tarihinde kutlayacağımız Çanakkale Zaferi'nin 75. yıldönümünde, Kanberra gezisinin çok anlamlı olacağını düşünüyoruz.

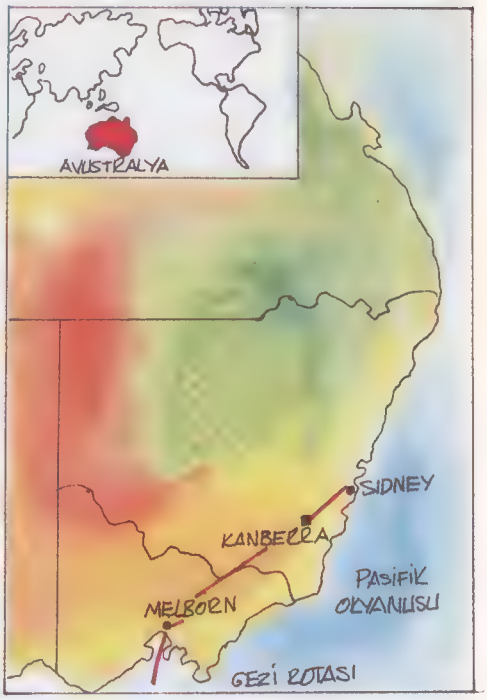

KANBERRA

Bu kez, Avustralya'nın başkenti Kanberra'ya gidiyoruz.

Kanberra, otuz yıl önce kurulmuş yepyeni bir kent. Kentin planı yarışma sonucunda saptanmış.

Kent planı yapılırken, bitki örtüsü de hesaba katılmış. Hatta, binalar yollar yapılmadan, ağaçlar dikilmeye başlanmış. Rehberin dediğine göre, buraya 1912 ile 1930 yılları arasında altı bin ağaç dikilmiş.

Bu yüzden Kanberra, büyük bir park içine kurulmuş, örnek bir kent görünümünde.

Kanberranın yolları binaları, öylesine düzenli uyumlu ki! Rehberimiz, Kanberra'da hava kirliliği, bulunmadığını övünerek söylüyor.

Trafik kazası da çok seyrek görülüyor. Bu kazaları da kente gelen yabancılar yapıyor.

Kenti otobüsle geziyoruz. Görülecek pek fazla ilginç bina, müze, anıt yok.

Parlamento binası çok görkemli. İlginç bir mimarisi var.

Kanberra'da yaşayan insanların çoğunluğu, devlet dairelerinde görevli.

Kanberra'daki ilginç yapılardan biri de Anzak anıtı. Bu anıt bina, daha sonra gezilecek.

Kanberra adı, yerlilerin dilinden alınma. Kabilelerin birleştiği buluştuğu nokta anlamına geliyor. Gerçekten, eskiden yerli kavimler, belli zamanlarda bu yörede toplanırlarmış.

Yerlilerin eserlerinden esinlenerek yapılmış resimler, bir müzede sergileniyor. Bu müzenin girişinde büyütülmüş bir fotoğraf var. Bu

fotoğraf, yerlilerin beyazlara karşı gösteri yaptığı sırada çekilmiş.

Bir grup yerli, ellerinde yaklaşık olarak şu sözler yazılı ilginç bir pankart taşımakta.

"Beyaz Avustralya'lılar, ulus değil, hırsızlar topluluğudur. Topraklarımızı çalıp bizleri öldürerek bu ülkeyi kurmuşlardır."

Kanberra'da, büyük bir parka gidiyoruz. Parktaki gölün orta yerinden, gökyüzüne direk gibi su fışkırıyor.

Daha, bu nedir demeye kalmadan, rehberimiz, otobüsten inmemizi istiyor. Parkın çimenlerine yayılıyoruz keyifle. Rehber anlatmaya başlıyor:

Göğe fışkıran suyun hacmi altı tonmuş. Bu altı ton su, yüzyetmiş metre yüksekliğe fışkırıyor.

Bu dev fıskiye, Kaptan Cook'un Avustralya kıtasına çıkışının ikiyüzüncü yılı anısına yapılmış.

▲ *Ziyaret edilen çiftlik evinde, ülkemizdeki köy evlerinde de örneklerini görebileceğimiz türden kap-kacaklar kullanılıyor.*

Bu parkı gezdikten sonra, tipik bir Avustralya çiftliğine gidiyoruz.

Yolumuz ulusal parkın içinden geçiyor. Burada, kangurular yaşıyor. Parklarla kent öylesine iç içe ki, bazen, parktaki kangurular, kente iniyor, sokaklarda gezmeye çıkıyorlarmış.

Çok geçmeden yol üstünde de kangurular beliriyor. Fotoğraf çekmek için otobüsten iniyoruz. Ama, hepsi de kaçıyorlar.

Sonunda çiftliğe ulaştık. Buranın sahipleri, orta yaşlı iki erkek kardeş. İkisi de çok cana yakın. Bizleri, kırk yıllık dost gibi karşıladılar.

Çiftliği gezdik. Sonra merinos türü koyunlardan birinin, tüylerinin kırkılışını izledik.

Tek bir koyunun postundan, iki kişilik yorgan büyüklüğü, yün elde edildi.

Merinos koyun türü, Avustralya'ya, Cumhuriyetimizin kurulduğu yıllarda, Türkiye'den gönderilmiş.

Avustralya bu türü geliştirerek, yün fabrikası niteliğinde, merinos çiftlikleri oluşturmuş.

Burada beni kangurular çok etkiledi. Avustralya'ya geleliberi, doğru dürüst bir kanguru görememiştik. Meğer çiftliğin bir bölümünde, kanguru da besleniyormuş.

Ev sahipleri, elimize yağ sürülmüş ekmek dilimleri ve şekerli çay dolu taslar verdiler. Doğruca kanguruların yanına gittik.

Ekmek diliminden kopardığım parçaları, kangurumun ağzına sokmaya çabalıyorum. Ama, o ekmeği ön ayaklarını uzatıp elimden alıyor. Sonra bölerek, kibarca ağzına sokuyor.

Bir güzel çiğnedikten sonra yutuyor. Kanguruların ön ayaklarıyla boksör gibi yumruk attıklarını duyduğumdan, önce uzak durmaya çalıştım. Ama sonradan onlara alıştım.

Çiftlikten dönerken, Anzak anıtı önünde

▲ *"Çanakkale geçilmez!" Avustralyalı askerler de geçemediler. Geçemedikleri yerden sınır teli alarak ülkelerine götürdüler. Anıt müzede Çanakkale sınırından getirilen, küflü paslı bir tutam tel, kaba bir odun parçasına sarılmış olarak vitrinin ardında sergileniyor.*

durduk. Rehberimiz burayı gezmek için bir saatlik süre verdi. Sonra, anıt binanın içine girdik.

Anzak, Avustralya askerine verilen ad. Avustralya'lılar, uzun süre İngiliz sömürgesi olarak yaşadılar. Bu süre içinde hep İngiliz ordusuna destek vermek üzere çeşitli cephelere asker gönderdiler.

Çanakkale savaşı sırasında, Türk ordusuna karşı, İngiliz askeri yanında Anzaklar da savaştı. Bu savaşı biz kazandık. Ama, Anzaklarla dostluğumuz bozulmadı.

Hemen her yıl, bir grup Anzak Türkiye'ye gelir, Çanakkale'de ölen Anzak askerleri anısına törenler yaparlar. Onların mezarlarında saygı duruşunda bulunurlar.

Anzak anıtında Anzakların katıldığı yedi savaştan kalma anılar fotoğraflar var. Gelibolu bölümünü gezerken, hepimiz çok heyecanlandık. Orada Çanakkale savaşından söz eden bir açıklama yazısı vardı.

Anılar vitrininde, Çanakkale'deki Türk sınırından koparılıp getirilmiş, küflü paslı bir tutam dikenli tel, kaba bir odun parçasına sarılmış olarak duruyordu.

Sınırı geçemeyen Anzak'lar, hiç olmazsa sınır telini koparark, ülkelerine getirmekten, kendilerini alamamışlar anlaşılan.

Anzak anıtı, sadece Anzak askerleri için değil, savaşta ölen tüm dünya askerlerinin ve Avustralya'lı kadın kahramanların anısına yapılmış.

Anıtın kubbesindeki mozaikleri, savaşta kolunun birini yitiren bir Anzak, tek eliyle yapıştırmış.

Burası bir bakıma müze gibi. Geçmiş savaşlarda kullanılan silahlar da sergileniyor.

Anzak anıtından çıkınca, bizi güzel bir sürpriz bekliyordu. Rehberimiz, caddenin karşı yakasındaki parkı göstererek, "İşte burası da Atatürk parkı" dedi. Hepimiz heyecanlandık.

Doğruca oraya gittik. Parkın orta yerinde hilal şeklinde bir anıt var. Bu hilalin tam ortasına Atatürk'ün büstü yerleştirilmiş.

Öyle bir coşkuya kapıldım ki! Rehberin dediğine göre, bu anıt dünyada, düşman komutanı anısına yapılmış tek anıtmış.

Kanberra'nın orta yerine bu anıtın konulmasının nedeni yine Atatürk'ün, insancıl politikasından kaynaklanıyor.

Geçmişte, bir İçişleri Bakanımız, Şükrü Kaya, Çanakkale Bölgesi'ne denetleme yapmaya gidecektir. Atatürk kendisinden şehitlik anıtında bir konuşma yapmasını ister. Ve Şükrü Kaya'ya şunları söyler:

"Dünyaya seslenircesine bir konuşma ve tutum içinde bulunacaksın. Çanakkale'de yal-

nız bizim şehitlerimiz değil, bu topraklar üzerinde kanlarını döken insanları da, o kahraman savaşçıları da saygı ile anacaksın!..

Şükrü Kaya, "Bu sözler, ancak sizin söyleyeceğiniz yüksek sözlerdir. Ben böyle bir konuşmayı yapamam der.

Atatürk, İçişleri Bakanı için bir konuşma metni hazırlar. Metinde şunlar söylenmektedir:

"... Bu yurdun toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost yurdun toprağındasınız. Huzur ve sessizlik içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yanyana, koyun koyunasınız.

Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen anneler... Gözyaşlarını dindiriniz. Evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu toprakta canlarını verdikten sonra, artık *bizim evlatlarımız olmuşlardır*..."

Meğer, anıtın önünde bu konuşma yapılırken, birkaç gazeteci de konuşmayı not alıp, gazetelere iletmişler. Bu sayede konuşma tüm dünyaya yayılmış. Aradan bir hafta geçmeden, İçişleri Bakanına telgraflar yağmaya başlamış. Sonra da Avustralya ve Yeni Zelanda'dan mektuplar gelmiş.

Onun düşman askerleri için böylesine insancıl bir görüş bildirmesi, kendisinin, Anzakların yüreğinde taht kurmasına neden olmuş.

Bunca duygulanma yetmiyor gibi otobüs şoförünün tutumu da bizi pek etkiledi. Kendisi bizim isteğimiz üzerine, otobüsü birkaç dakikalığına yol kenarına park etmişti. Oysa, orada durması yasakmış. Bizim Atatürk parkında ve anıt önündeki coşkumuzu görünce, çok duygulanmış. Bizlere, acele etmeden resim çekmemizi söyledi. Gerekirse, trafik cezası vermeye razı olduğunu bildirdi.

Avustralya'ya Asya kıtasından gelen ve bu kıtada en eski geçmişe sahip olan yerlilerin doğaçlamadan çizdikleri resimler, desenler gerçekten çok güzel ve çarpıcı. Bunları çokluk ağaç kabuklarına çiziyorlar. Bu desenler, giysilere bile yansımış.

Yerel eşya satan dükkânlarda yerlilerin tören maskeleri, savaş boruları, el işi birçok eşyaları satılıyor. Ama, öylesine pahalı ki!

Avustralya İngilizcesi oldukça değişik. Kulağımıza en çok çarpan sözcük "ye" sözcüğü. Bu "evet" ya da "okey" anlamında kullanılıyor.

İnsanlar uyumlu olduklarından, bu söz sık kullanılıyor diye geçirmekten kendimi alamadım. Bu örnek kente doyamadan, ayrılma günümüz geldi.

Atatürk Parkı'nda, Atatürk anıtı. Anıt, parkın orta yerine yarım ay şeklinde yapılmış. Yarım ayın tam ortasına da Atatürk büstü yerleştirilmiş ve Atatürk'ün Çanakkale'de ölen tüm askerler için söylediği sözler yazılmış. ▶

Yazan: Nursen KARAS

Resimleyen: Faruk AKIN

Mutluydum bu sabah. Hiç olmadığım, olamadığım, hem de olamayacağım kadar büyük bir, bir engin mutluluk... Ellerimi başımın altında kenetlemiş gülerek, başlayan günü düşünüyordum.

Dışarıda annem dolaşıyor, kahvaltıyı hazırlarken bir yandan da söyleniyordu. Besbelli romatizmaları tutmuştu yine. Annemin söylenmesi hiç hoşuma gitmezdi. Suçum olmasa da o söylenirken için için suçluluk duyardım. Neşem kaçardı. Ama artık öyle olmayacaktı. Artık somurtkanlığın, şundan bundan, rastladığım, konuştuğum, alışveriş yaptığım kimselerden bana da bulaşmasını önleyecektim. Üstelik onları, hiç bilmiyorlarken güldürecek, gülümsetecek, bir iyimserlik duygusu içinde bırakacaktım. İşte bunun için mutluydum: Yeryüzünden somurtkanlık kalkacaktı. Taa... Çocukluğumdan beri amaç edindiğim buluş gerçekleşmişti. Kimyayı okuduğum, sonra da aradığım formülü çıkarabilmek için gecemi gündüzüme kattığım boşa gitmemişti işte. Son uykusuz gecemde de formülü uygulayarak bir şişe "İyilik suyu" hazırlamıştım.

Annemin sesi yükselmeye başlayınca fırladım kalktım yataktan. Odaya girmesi yakındı, konuşmalarından anlıyordum. "İyilik suyu"nu kaptım, tıpasını açtım. Annem:

— Hadi kalk kızım... diye yumuşakça seslenirken beni gecelik giysimle, çıplak ayak, elimde şişe görünce sinirlendi:

— Sabahın köründe... Tamamlayamadı. Çatık kaşları gözle görülür bir hızla düzeldi, sustu. Sonra gülerek

— Yine mi şişelerle, ilaçlarla uğraşıyorsun! Sana genç kız demeye bin tanık yetmez...

— Bu sözleri ezbere biliyordum. Beni iyice yerince, odamı ele alırdı. Odama da genç kız odası denemezmiş. Olsa olsa laboratuvar, içinde bir de yatak bulunduğuna göre, nöbetçi eczane laboratuvarı denebilirmiş. Bugün onları söylemedi.

— Nasılsın anne? Bacağın ağrımıyor ya?

— Eh... Pek ağrıyor sayılmaz, dedi, iyice gülen yüzüyle. Mutluluğum şimdi yüz bin kat olmuştu. Kimselerin aklına gelmeyen çok gerekli bir ilaç bulmuştum; etkisi de yüzde yüz. Şişenin mantarını kapattım. Gidip annemin yanağına bir öpücük kondurdum. Daha bilmemeliydi olanları... Kahval-

tımız da bir başka türlü kahvaltı oldu. Güler yüzle tatlı tatlı konuşarak içtik çaylarımızı.

Sokağa çıktığımda "Aferin"ler veriyordum kendi kendime. "Aferin Elif..." Yıllar öncesinde, şu, "Bella..."lı ilaçlardan usandığımda "Neden" demiştim, "ben ilaç kullanıyorum, gerçekte ilaç almamın nedeni kimlerse, sinir haplarını onlara yutturmalı..." Buna kafam takılıp kalmıştı. Oysa, her canımı sıkana hap yutturamazdım, iğne de yapamazdım... Başka... Başka bir şey bulmalıydım... Solunum yoluyla etkileyemez miydim? Öyle bir ilaç olmalıydı ki onu üstünde taşıyanın karşısındaki, bir iyimserlik duygusuna kapılmalıydı. Gözenekli kapağından ağır ağır buharlaşacak minik şişelere doldurulmuş "iyilik suları"...

Düşündükçe gülesim geliyordu.

Daha çocukluğumda şirinlik muskalarına merak sarmıştım, ille karşımdakiler gülsün, gülümsesinler isterdim. Gülmeyenlerin yanında tedirgin olur, hele somurtanlardan gizli gizli korkardım. Eğer korkmazsam acırdım; ille gülsünler gibi gelirdi içimden. Bir kez çocuk kafamla bir kocakarı ilacı yapmıştım. Kahkaha çiçeğinin tohumlarını havanda dövüp, aynı ölçüde höthöt otu dikeniyle karıştırmış, dörtte bir kadar da aslan ağzı çiçeği (küçükken ona anasına babasına pay veren derdik) katıp, üzüm suyuyla yoğurmuş, sıcak saatlerde güneşe yayarak kurutup yanıma almıştım. Okulda beni nedense, hiç sevmeyen bir öğretmenim vardı. İlk denememi onun üzerinde yapmıştım. Derse kalkmıştım, aritmetikti. Tahta başında soruyu yazarken öğretmen arkasını dönünce cebimden bir avuç toz alıp, kendimce dualar okuyarak öğretmene "Puff..." üfleyivermiştim. Üfleyiş o üfleyiş. Benim "Puf"lamama mı, arkadaşların gülmesine mi, aslında sinirli olan öğretmenimiz şööyle bir dönmüş, olan gücüyle kulaklarıma yapışıp ayağını yerden kesecek kadar çekmiş, yüzü kırmızıdan mora dönerken kapıyı göstermişti:

— Çık dışarı...

İşte o gün, bu konuyu büyüdükten sonra, ilim yoluyla çözmeye karar vermiştim. Önceleri "Büyüyünce ne olacaksın" sorusuna "Öğretmen olacağım" derken, artık "Kimyacı olacağım" demeye başlamıştım. Üniversite yılları tatlı geçmiş, ilim yoluyla sempatik görünme projemi unutmuştum bile. Ne var ki işe başlayınca durum değişmişti. Bir ilaç fabrikasında çalışıyordum. Yeni yeni sorunlarla boğuşurken şu "Bella"lı ilaçlara dadanmıştım.

İşte tüm sıkıntılarımın sonu gelmişti. Köşedeki gazeteciye yaklaşırken şişeyi çantamdan çıkardım, tıpasını gevşetip cebime aldım. Gazeteci oldum olası tersti. Birisiyle bozuk para konusunda çekişiyorlardı. Bozukluğu olmayan ihtiyar gazeteyi geri verip gidiyordu ki, ters gazeteci seslendi:

— Beyamca al da, yarın verirsin.

Yaşlı adamın beyaz kaşları yumuşacık yanlara indi. Tonton bir büyükbabaydı besbelli.

— A oğlum, benim bozukluğum olsa hiç seninle çekişir miyim sabah sabah...

— Al beyamca al, canın sağolsun...

Durmuş olanları izliyordum ya, içimi dolduran mutluluk gitgide büyüyordu. İlk kez bu ters gazetecinin güldüğünü görmüştüm.

— Buyur abla...

Gazetemi alıp durağa koştum. Bir-

birini itekleyerek otobüse binmeye çalışan grubun arkasında sıramı beklerken önümdekiler birdenbire duruluverdi. Sonra, arkasında durduğum çam yarması gibi iri yarı, oldukça da kaba görünüşlü adam yana çekilip.

— Buyrun küçükhanım... demesin mi, az kaldı sevincimden zıplayacaktım. Teşekkür ederek geçtim. İçimde bugüne kadar duymadığım büyüklükte sevinç... Kalabalığın arasında tutunacak yer arıyordum ki, bir bay kalktı yerini verdi. Ölesiye mutluydum... Gülmek istiyordum. Sesli sesli gülmek istiyordum. Kahkahalarımı tutabilmek için dudağımı kemirmeye başlamıştım. Birden önümdeki bay da kalktı, yanımda duran bayana verdi yerini; sonra onun önündeki kalktı, yaşlı bir bayı oturttu. Arada,

— Özür dilerim, ayağınız acımadı ya...

— Yok efendim.

— Ah... Çantam çorabınıza mı takıldı? gibi ince ince sözler duyuluyordu. İçimdeki gülme isteğinin yenilmezleştiğini anlayınca şişenin mantarını usulca sıkıştırdım.

Çalıştığım ilaç fabrikasının, yüzü hiç değişmeyen bir kapıcısı vardı. Buldogdan bozma insandı sanki. Girene de çıkana da özel dedektiflere vergi kuşkulu bakışlarla ya da yakalamaya hazırcasına bakardı.

— Hey Tanrım, yoksa anahtarımı almadım mı?

— Ne var Bayan, bir şey mi unuttunuz?

Başımı kaldırdım. Adamın buldoğa benzeyen ablak çatık yüzü, geniş bir gülümsemeyle çilli afacan çocuk yüzü oluvermişti.

— A... Buldum buldum... diyerek yürüdüm. Mantarı da yeniden sıkıştırdım. Geniş bahçeyi geçtim. Büyük kapıdan girip, holü geçtim. Merdivenleri ikişer ikişer çıktım. Eğer... diyordum, eğer... Eh bir de... Üstümü değiştirip beyaz önlüğümü giydim, laboratuvara girdim. Eğer... Eğer. Ah...

Gün boyu yanyana çalıştığımız kabarık saçlı, takma gümüş dişli, oldukça boyalı kimyacı arkadaşım gelmiş, en olağan somurtuk yüzüyle "Çalışır görünmeye" koyulmuştu.

— Günaydın!

Başını kaldırmadan:

— Günaydın...

Şişeyi önlük cebime aktarmış, tıpasını gevşetmiştim. Arkam dönük, yakınında oyalandım. 10'a kadar saydım içimden, 15'e kadar... Yanılmaktan korkuyordum. Neden? En anlaşamadığım, hem de en yakınımdaki kişiydi. Ne yaptımsa sonuç alamamıştım. Okşarken ısıran cinstendi. Oysa hep ısırsa daha kolay olabilirdi anlaşmamız. Yumuşamalarına kanmaktan kurtulurdum. Ben de dişlerimi biler. —Bu işi sevmesem de— tırnaklarımı sivriltirdim.

Bazı günler "kötü kız değil" diye düşünürdüm üstelik. Kötü kız değil, içi kötü değil ya; ah şu sınırları bilebilse, öğrenebilse? Neden ki düşünmez, düşünemez, bir insanın çevresindekileri sayması, en olağan biçimde saygı görmeyi gereksinmesindendir. Bunu düşünemez de habire görgü sınırlarını çiğneyip geçer, karşısındakini de —şimdilik o bendim— bu "sınır tanımamaya" zorlar? "20'ye kadar saydım. Usuldan döndüm, olmamış şey: Gülüyordu. Hem en tatlı biçimde.

— Ne o bir şey mi unuttun?

Yüzüne bakakaldım. Olmamış şey... Olmayacak şey... Ilık ılık bir sesle, güle güle konuşuyordu.

— Hayır dedim ben de gülerek.

— Nen var senin bu sabah?

— Bir şeyim yok. —İçimden senin nen var demek geçti—

— Yüzün çok güleç bu sabah. Sanki hep gülüyorsun, ya da uzun süredir gülmüşsün: bir ay, bir yıl... Ne bileyim ben yıllar boyu gülmüş gibisin!

— Hayır hayır...

İçimden kahkahalar atmak geliyordu. Tuttum kendimi. Mantarı sıkıştırdım, en yakın tabureye çöktüm. "Gülmeme"lerin ağırlığından ölecek gibiydim. Sırtıma dokunan eliyle irkildim. Olmamış şey, olmayacak şey!..

— Nen var? diyordu, ana yakınlığıyla omuzumu sarsıyordu.

— Yok... Yok... Yo... Tıkandı sözüm boğazıma. Hah... Hah hah hah... Haaah... Hah hah hah... Hıı... Ah...

— Koşun, yetişin Elif'e bir şey oldu... Aklını mı kaçırdı ne!

— Hah hah hah... Hıı...

— Koşun yetişin!

Ben daha gülüyorum biliyor musunuz. Şimdilerde azaldı. Kriz biçiminde geliyor. Papanın hıçkırık krizi gibi. Doktorlar beyindeki ilgili merkezi iyice doldurup zorlayan "B" vitaminlerinin ancak uzun bir süre içinde ve kendiliğinden temizlenebileceğini söylüyorlar. Tek öğütleri de: Acındırıcı filmlere gitmek, can sıkıcı-üzücü durumlarla elden geldiğince çok karşılaşmak, arada şunla bunla çatışmak... Kimya araştırmaları "şiddetle yasak".

Onları dinlemem ben görürsünüz. Şu gülme krizlerimin arkası kesilirse az daha bekler sonra buluşumu —Büyük sakınca da olsa— tamamlarım. Bu iyilik suyunun kullanıcısını etkilememesini sağlayacak bir yol bulmalıyım. Öyle ki; buharlaşırken istenilen doğrultulara gönderilebilmeli. Önemli sakıncalar da olsa buluşumu tamamlayacağım bir gün...

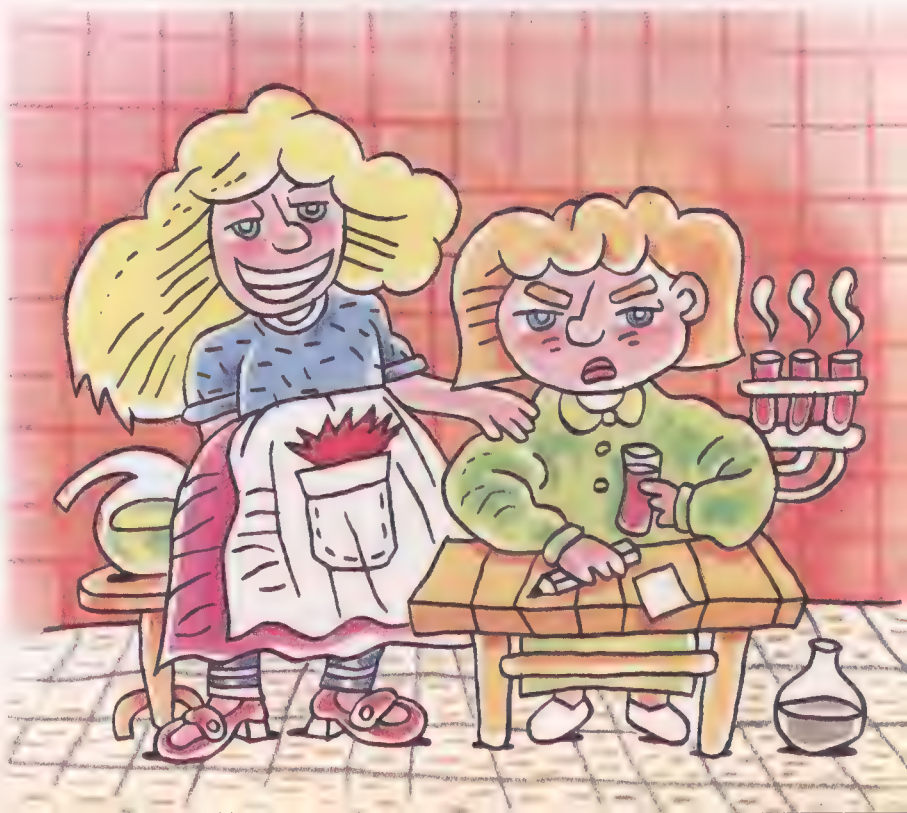

Boksör'ün yarılan tırnağı, güç iyileşti. Zafer kutlamalarından sonra değirmenin inşaatına yeniden başlandı. Acı çektiği halde Boksör dinlenmek için izin istemedi. Bunu bir onur sorunu yaptı. Tırnağının ağrıdığını yalnızca Clover'e söyledi. Clover, otlardan hazırladığı bir kremle tırnağı tedavi etti. Benjamin ve Clover, Boksör'den kendisini yormamasını istiyorlardı. Ama Boksör dinlemiyor, emekli olmadan önce değirmen inşaatının bitişini görmek istediğini söylüyordu.

Hayvan Çiftliğinde, atlar ve domuzlar on iki, inekler on dört, koyunlar yedi, köpekler dokuz, tavuk ve kazlar beş yaşında emekli olabiliyorlardı. Emeklilik sonrası hayvanlara iyi bakılacaktı. Ama henüz hiçbir hayvan emekli olmamıştı. Emeklilik maaşının, atlar için günde iki buçuk kilo tahıl, kışın yedi kilo kuru ot, bayramlarda bir havuç veya bir elma olacağı söyleniyordu. Boksör, ertesi yıl yaz sonunda on iki yaşına girecek ve emekli olacaktı.

Yaşam koşulları çok ağırdı. Kış önceki yıla göre daha soğuk geçiyordu. Yemler de azalmıştı. Squelar, her hayvana eşit miktarda yem verilmesinin yanlış olduğunu söylüyordu. Yiyeceklerde azalma olursa buna "azaltma" demiyor, "ayarlama" diyordu. Jones dönemine göre yiyecek durumu çok iyiydi: Hayvanları buna ikna etmeye çalışan Squelar, rakamları hızlı hızlı okuyarak şimdi daha çok yulaf, kuru ot, şalgam yenilip daha az çalışıldığını, içme suyunun daha iyi olduğunu, hayvanların daha uzun süre yaşadıklarını, pirelerin azaldığını söylüyordu.

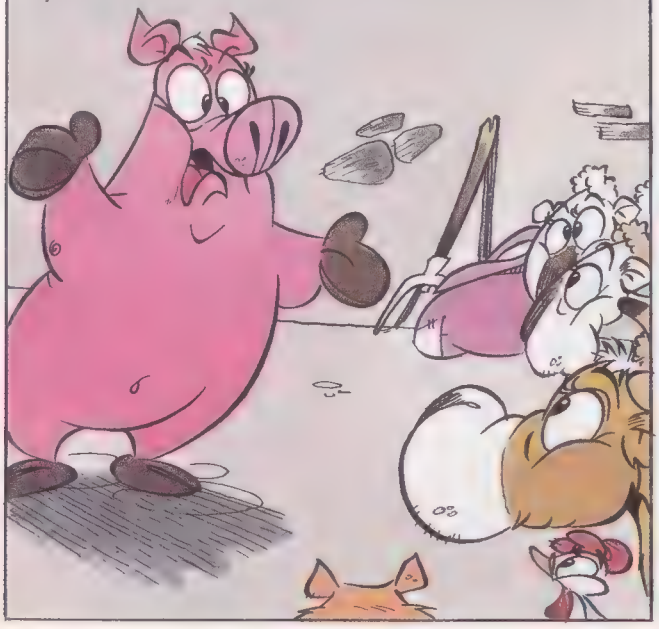

Hayvanlar Squelar'ın her söylediğine inanıyorlardı. Çünkü Jones döneminde olup bitenler akıllarından çıkmıştı. Yaşam koşullarının güç olduğunu, aç kaldıklarını, üşüdüklerini, uyumak dışındaki zamanlarını çalışmakla geçirdiklerini düşünüyorlardı. "Ama eski günler daha kötüymüş herhalde" diyorlardı. Buna inanınca da mutlu oluyorlardı. Hem Jones'un günlerinde köleydiler. Şimdi ise özgürler. Squelar'ın sık sık söylediği gibi en büyük fark da buydu.

Beslenmesi gerekenler giderek çoğalıyordu. Sonbaharda dört dişi domuzun, toplam otuz bir yavrusu olmuştu. Çiftlikteki tek erkek domuz Napolyon olduğuna göre, yavruların babaları da oydu. Gelecekte, tuğla ve kereste alınıp, çiftliğe bir de okul yapılacağı duyuruldu. Napolyon okul yapılana dek, yavrulara mutfakta ders veriyordu. Yavru domuzlara, bahçeye çıktıklarında diğer hayvanlarla oynamamaları tenbihlenmişti. Üstelik, yolda bir domuza rastlayan diğer hayvanların, domuza yol vermesi için yasalar çıkarılmıştı.

O yıl, çiftlik işleri iyi gitti. Ama para yine azdı. Okul için tuğla, kum ve kireç, değirmen için de makineler alınması gerekiyordu. Bu arada, domuzların oturduğu ev için alınması gereken pek çok şey vardı. Ayrıca Napolyon'un istedikleri... Napolyon, yalnız kendisi için şeker aldırıyordu. Şişmanlamasınlar diye diğer domuzların şeker yemelerini yasaklamıştı.

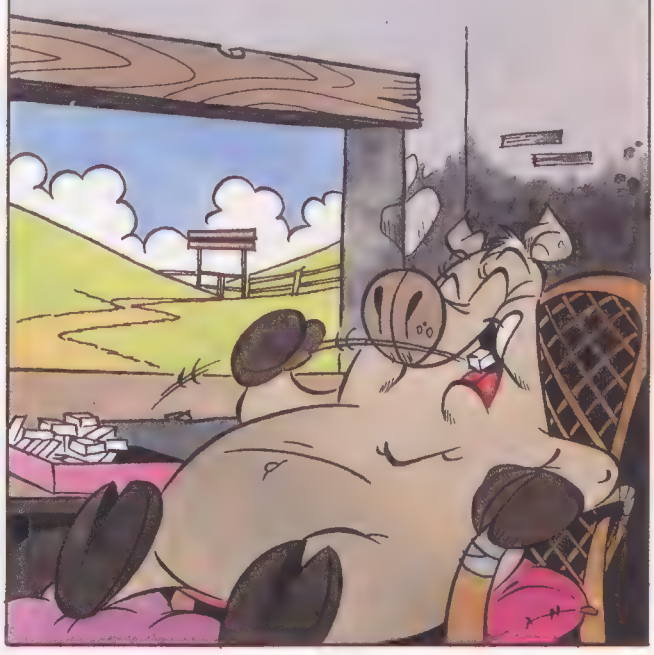

Bu yüzden Aralık ayında yemler azaltıldı. Şubat ayında biraz daha azaltıldı. Gaz yağından tasarruf etmek için, ahırlarda fener yakılması da yasaklandı. Oysa domuzlar oldukça rahat görünüyorlardı. Şubat ayının sonunda, domuzların oturduğu evden, iştah açıcı bir koku çevreye yayıldı. Pişirilmiş arpa kokusuydu bu. Tüm hayvanlar, akşam yemeğinde karınlarını arpa lapasıyla doyuracaklarını düşündüler. Ama olmadı. Durum sonradan anlaşıldı. Domuzlar kendileri için bira yapıyorlardı.

Hayvanlar pek çok sıkıntıya katlanıyorlardı. Ama yaşam koşullarının eskisine kıyasla daha onurlu olduğunu düşünüyorlardı. Şimdi daha çok şarkı söyleniyor, konuşmalar yapılıyor, törenler düzenleniyordu. Napolyon, hayvanların çalışmalarını kutlamak için haftada bir gün tören yapılmasını emretti. Tören sırasında tüm hayvanlar işi bırakıp asker gibi diziliyorlar, önde yol gösteren domuzlar, arkalarda sırasıyla, atlar, inekler, koyunlar ve kümes hayvanları olmak üzere çiftliği dolaşıyorlardı. Köpekler sıranın iki yanında gidiyorlardı. Boksör ve Clover, bir sancak taşıyorlardı. Sancağın üzerinde, "Napolyon çok yaşa" yazıyordu. Bu törenin bir yararı vardı. Tüm hayvanlar, bir süreliğine karınlarının aç olduğunu unutabiliyorlardı.

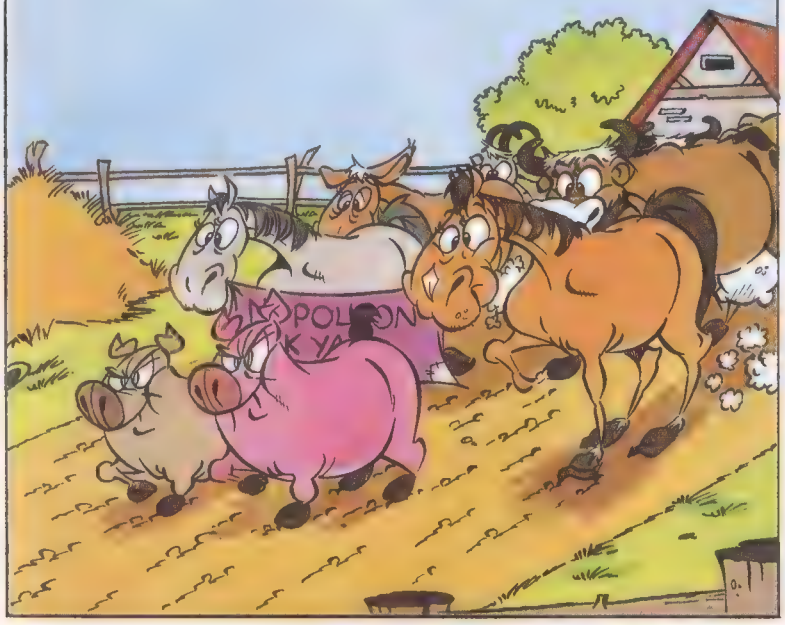

Nisan ayında Hayvan Çiftliğinde Cumhuriyet ilan edildi. Şimdi bir başkan seçmek gerekiyordu. Tek aday olan Napolyon, Cumhurbaşkanı seçildi.

Birkaç yıldır ortalıkta görülmeyen karga Moses, yaz ortasında aniden çiftliğe geri geldi. Eskisi gibi, hayvanlara "Şeker Dağı" masalını anlatıyordu. Bir kütük üstüne konuyor, iri gagasını gökyüzüne doğru dikerek, "Şeker Dağı, yukarıda, şu gördüğünüz kara bulutlar ötesindedir. İşte orada, biz zavallı hayvanlar sonsuza dek dinleneceğiz" diyordu. Çok yükseklerde uçtuğu günlerde, orada hiç solmayan yonca tarlaları, ve şeker parçaları gorduğünü iddia ediyordu. Geçmişte, domuzlar Moses'in bu masalına karşı çıkarlardı. Şimdiyse, hiç karışmıyor, yalnızca "Şeker Dağı 'nın bir masal olduğunu soyluyorlardı.

Ayağı iyileşen Boksör, daha fazla çalışmayı sürdürdü. Diğer hayvanlar da neredeyse köle gibi çalışıyorlardı. Çiftliğin gündelik işleri dışında, hem değirmen hem de okul inşaatı sürüyordu. Bazen uzun çalışma saatlerine ve açlığa dayanmak güçleşiyordu. Boksör hiç gevşemiyordu. Ama artık yaşlanmıştı. Kuvvetten düştüğünü belli etmese de, görüntüsü değişmiş, kılları matlaşmış, kalçaları çökmüş gibiydi. Emeklilik yaşı yaklaşıyordu.

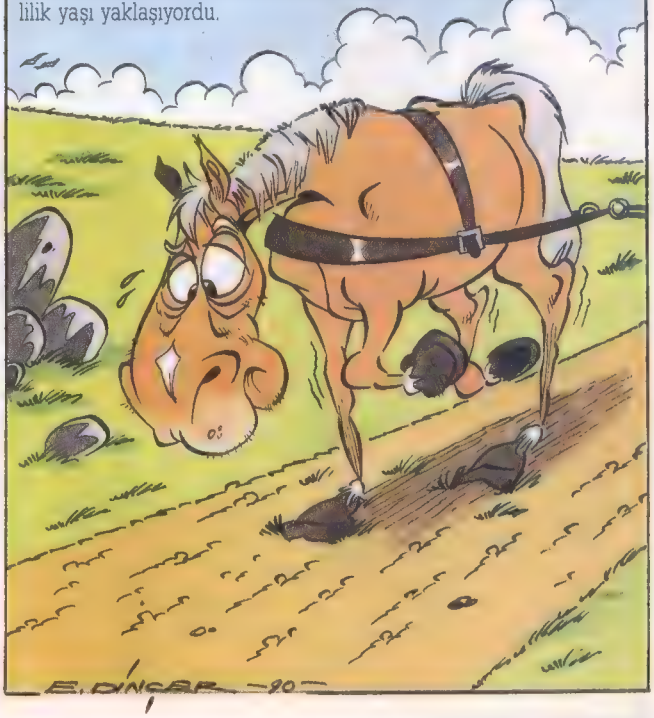

Bir yaz akşamı, Boksör kaza geçirdi. Taş taşımak için tek başına değirmene gitmişti. Güvercinler telaşla. "Boksör düştü. Yan yatmış kalkamıyor" diye bağırışıyorlardı. Hayvanların çoğu değirmenin olduğu tepeye koşturdu. Boksör, çektiği arabanın yanında yere serilmiş yatıyordu. Ağzından ince ince kan akıyordu.

Clover, yanına diz çöktü. "Ne oldu sana?" diye seslendi. Boksör zayıf bir sesle "Akciğerim... Epeyce taş birikti. Değirmeni bensiz de bitirebilirsiniz. Zaten benim de bir ay zamanım kalmıştı. Doğrusunu isterseniz, artık emekli olmak istiyorum. Benjamin de yaşlandı. Belki o da aynı zamanda emekli olur da bana arkadaşlık eder" dedi.

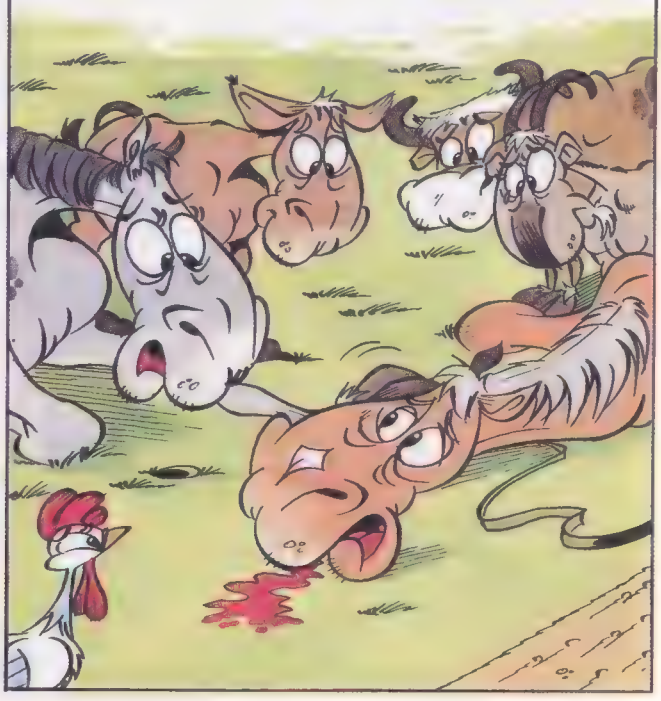

Clover, "Hemen yardım gelmeli. Biriniz, koşun ve olanları Squelar'a anlatın" dedi. Hayvanlar hep birlikte, olanları haber vermek için çiftlik evine koştular. Clover, Boksör'ün yanında kaldı. On beş dakika sonra, üzgün bir ifade ile Squelar geldi. Napolyon'un çiftliğin en sadık elemanlardan birinin başına gelen kazadan dolayı çok üzgün olduğunu ve Boksör'ü hastanede tedavi ettireceklerini söyledi.

Hayvanlar endişelendiler. Süslü ve Kartopu dışında şimdiye kadar hiç kimse çiftlikten ayrılmamıştı. Boksör'ün insanlar elinde kalacağını düşünmek canlarını sıktı. Boksör yarım saat kadar sonra kendine geldi. Güçlükle ayağa kaldırdılar. Ahıra kadar topallayarak yürüdü. Clover ile Benjamin'in hazırladıkları yatağına yattı.

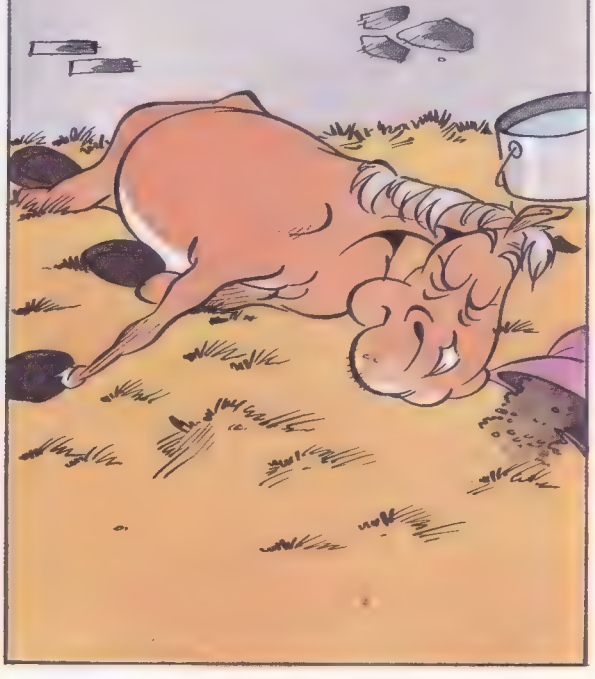

Boksör, iki gün daha ahırda kaldı. Domuzlar, pembe renkli bir şişe ilaç gönderdiler. Clover, günde iki kez yemeklerden sonra bunu Boksör'e içirdi. Geceleri Boksör'ün yanında yattı. Benjamin de Boksör'ün yanındaki sinekleri uzaklaştırıyordu. Boksör, iyileşebilirse artık dinleneceğini, bu sırada okuyup bilgisini artırmak istediğini, A, B'den sonra kalan yirmi yedi harfi de ezberleyeceğini söylüyordu.

Clover ve Benjamin, ancak iş saatleri dışında Boksör'ün yanında olabiliyorlardı. Boksör'ü götürecek kapalı araba iş sırasında geldi. Hayvanlar o sırada tarlada çalışıyorlardı. Benjamin, avazı çıktığı kadar anırarak koşturuyordu. İlk kez bu kadar telaşlı görünüyordu. "Çabuk! Çabuk!" diye bağıran Benjamin, Boksör'ün götürüldüğünü söyledi.

Hayvanlar emir beklemeden koşturdular. Bahçede iki atın çektiği kapalı bir araba vardı. Boksör'ün ahırdaki bölümü boştu. Hayvanlar arabanın çevresine toplandılar. Hep birden "Güle güle, Boksör!" diye bağırdılar.

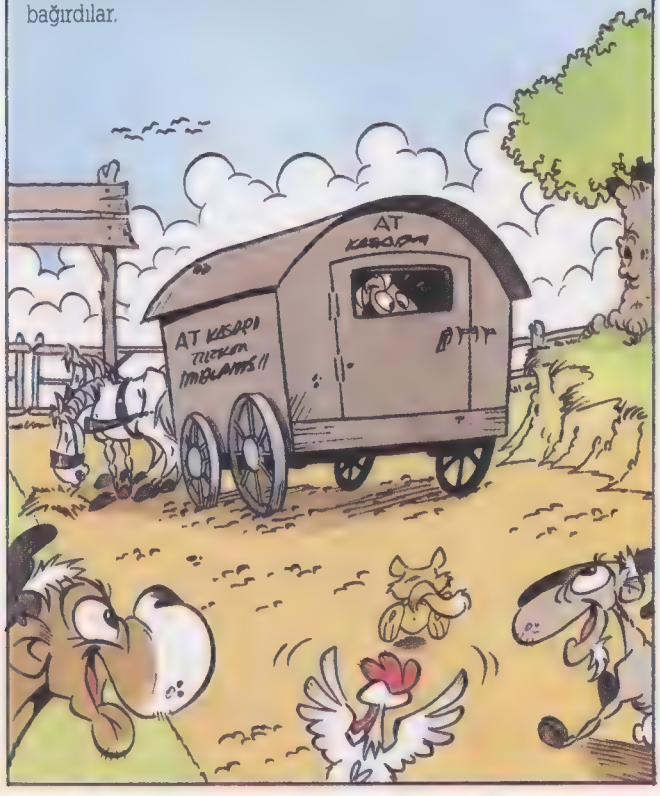

Benjamin tepiniyor, "Aptallar! Aptallar!" diye bağırıyor, çılgınca "Arabanın üzerindeki yazıyı görmüyor musunuz?" diye soruyordu. Hayvanlar durakladılar. Keçi Muriel, yazıları okumaya çalıştı. Benjamin onu yana itti, yüksek sesle yazıyı okudu: "At kasabı ve tutkal imalatçısı..." "Anlıyor musun? Boksör'ü at kasabına götürüyorlar!"

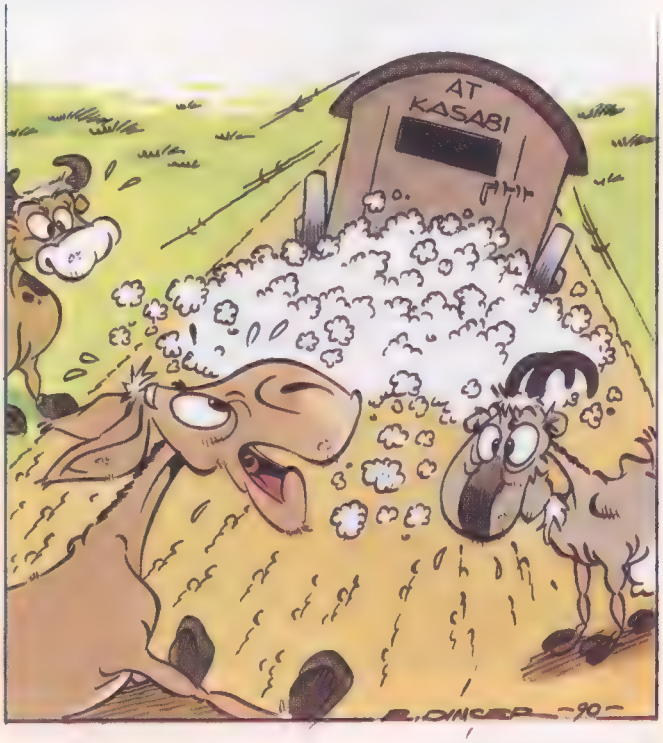

Hayvanlar hep birden dehşetle bağrıştılar. O sırada arabacı atları kırbaçladı, araba bahçeden çıktı. Hayvanlar peşinden koştular. "Boksör! Boksör!" diye bağırıyorlardı. Clover arabaya yetişmeye çalıştı. O sırada Boksör, arabanın arkasındaki pencereden başını uzattı. Clover, korkunç bir feryatla; "Boksör, çık oradan! seni ölüme götürüyorlar!" diye bağırdı

Hayvanlar hep bir ağızdan, Clover'in çağırısını tekrarladılar. Boksör'ün Clover'in dediklerini anlayıp anlamadığı belli değildi. Ama başını içeri çekti. Arabanın içinde tepinmeler işitildi. Boksör çifte atarak arabadan kurtulmaya çalışıyordu. Geçmişte olsaydı, iki tekmeyle arabayı parçalardı. Ama gücünü yitirmişti. Az sonra tepinmeler bitti.

Hayvanlar bu kez, arabayı çeken atlara yalvarmaya başladılar. "Arkadaşımızı ölüme götürmeyin. Ama aptal atlar, olan biteni anlamayacak kadar cahildiler. Üstelik hızlandılar. Boksör'ün yüzü de bir daha pencereden görünmedi. Araba çiftlikten çıktı ve anayolda gözden kayboldu. Arkadaşları, bir daha Boksör'ü görmediler.

Üç gün sonra, en iyi tedaviyi görmesine rağmen, Boksör'ün hastahanede öldüğü haberi duyuldu. Squelar, bunu diğerlerine duyurdu. Boksör'ün son anlarda yanında olduğunu söyledi. Ön ayağını kaldırıp gözündeki yaşları sildi. "Yaşamımda bu kadar üzücü bir sahne görmemiştim. Konuşacak gücü olmadığı halde Boksör son nefesinde kulağıma tek üzüntüsünün değirmen bitmeden ölmek olduğunu söyledi."

Bunları anlattıktan sonra, Squelar'ın tavrı birden değişti. Bir süre sustu. Sonra, sağa sola sinsi sinsi bakıp, "Boksör götürülürken, saçma söylentiler çıkmış. Bazı hayvanlar, arabada "At Kasabı" yazılı diye Boksör'ün kasaba götürüldüğünü sanmışlar. Bu kadar da aptal olunmaz. Siz Napolyon'u tanımıyor musunuz? Napolyon hiç böyle bir iş yapar mı? İşin aslı şu: Araba eskiden kasabınmış. Sonra veteriner'e satılmış. Veteriner de üzerindeki yazıyı henüz silmemiş. Yanlışlığın nedeni bu!" dedi.

Bunu duyan hayvanlar rahatladılar. Squelar, Boksör'ün hastanedeki durumunu ayrıntıyla anlatıp, Napolyon'un onun için en pahalı ilaçları aldırdığını söyleyince kuşkuları kalmadı. Arkadaşlarının mutluluk içinde öldüğünü düşününce, acıları azaldı.

Ertesi pazar sabahı, Napolyon gelip, Boksör'ün anısına bir konuşma yaptı. "Üzüntüsünü içimizde duyduğumuz arkadaşımızın cesedini getirip gömmek olanaklı olamazdı. Ama bahçemizdeki defne dallarıyla bir çelenk yaptırıp, mezarına koydurdum. Bir iki gün sonra Boksör'ün anısına bir ziyafet vereceğiz," dedi. Konuşmasını bitirirken, Boksör'ün iki sözünü hatırlattı: "Daha çok çalışacağım" ve "Napolyon daima haklıdır". Sözünü, "Bu ilkeleri hepiniz benimsemelisiniz" diyerek bitirdi.

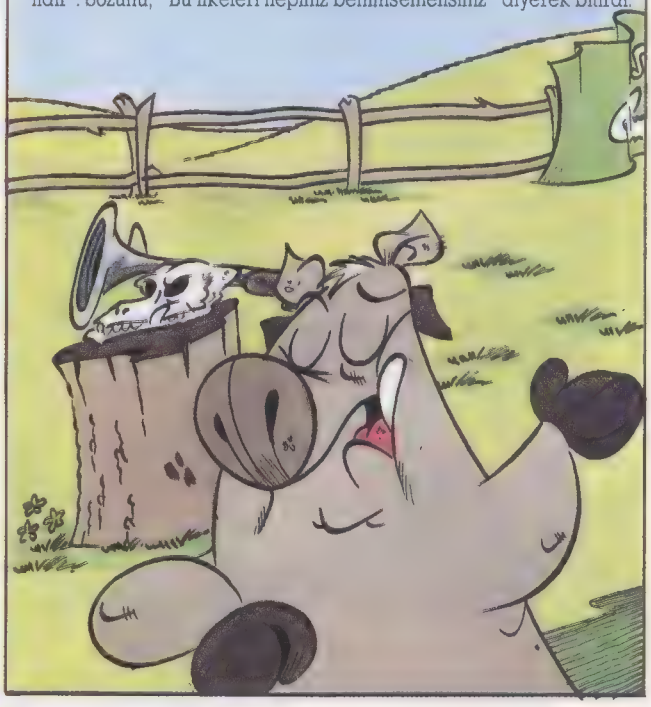

Ziyafet günü bakkalın arabası çiftliğe gelip büyük bir kasa bıraktı. O gece avaz avaz bağırıp şarkı söylendi. Gece on bire doğru da kavgaya benzeyen gürültüler duyuldu. Ardından bir cam kırıldı. Ertesi gün öğleye dek domuzlardan hiçbiri görülmedi. Domuzların bir yerden para buldukları ve gece viski içtikleri söylentisi ortalığa yayıldı.

Ümit Kartoğlu, ABD'ye yaptığı bir gezi sırasında "Bilim Müzesi"ni gezdi. Müze çok öğreticiydi. Üstelik eğlendiriciydi de. Gezi izlenimlerini dergimiz için yazdı. İlginç bulacağınızı sanıyoruz..

OKULA GİTMEYE GEREK YOK !

Yazan:
Dr. Ümit Kartoğlu

Sabahtan bu yana ayakta olduğumuzun farkında bile değildik. Öylesine dalmıştık ki, karnımız acıktığında birşeyler atıştırmak için masaya oturduğumuzda hissettik yorgunluğu... Böyle yorgunluk dostlar başına. Hamburgerlerimizi bitirince, dışarı çıkmadan müze yönetim odasına uğramak istediğimi söyledim. Girişte, büyükçe bir salondan geçip, sorumlu biriyle görüşüp görüşemeyeceğimi sordum. Yaşlı, beyaz saçlı, bilgin görünümlü olan biri oturduğu koltuktan kalktı, yanıma yaklaştı. Kendimi tanıttım ilkin. Sabahtan beri müzeyi gezmekte olduğumu, her katta, her bölümde sorumlu öğretmenlerle tartıştığımı, sorular sorduğumu, yeni bir sürü şey keşfettiğimi ekleyerek, "sizin, bu müzeyi gezenlere diploma vermeniz gerek, Boston' da okula gitmeye gerek yok" dedim. Bilgin görünümlü beyaz saçlı ihtiyarın çok hoşuna gitmişti bu. Ama benim elimde kalan tek belge, işte bu sayfalarda gördüğünüz çektiğim fotoğraflar ve müzenin broşürü idi.

Dört yanı camlarla kaplanmış sesli bir heykel. Heykelin özelliği şu: Bir sürü yollardan büyük küçük toplar iniyor, çıkıyor, bir yerlere çarpıyor, sesler çıkarıyor. Siz, en tepede bir top seçiyorsunuz kendinize. O top en aşağıya inene dek izlemeye çalışıyorsunuz.

Boston, Amerika Birleşik Devletleri'nde Atlas Okyanusu kıyısında büyük bir kent. Kimbilir, belki "büyük" sözü Boston'u tanımlamaya "küçük" bile gelebilir. Bu kentte bir hafta kadar "gezme" olanağı bulan biri olarak oldukça şanslıydım. Hele yanımda cin gibi, iki yumurcak varken. Jessica ve Daniel bana yalnız kenti tanıtmakla kalmadılar. Yaşamım boyunca unutamayacağım anlar yaşadığım, yeni bir sürü şey keşfettiğim Boston Bilim Müzesi'ni de onların yaptığı plan sonunda gezdik. Boston Bilim Müzesi, Bilim Parkı olarak bilinen oldukça geniş bir alan üzerine kurulmuş kocaman bir yapı. Aracımızla, müzeye yaklaştığımızda Jessica ve Daniel'in babası Gary, "bu gördüğün tüm trafik, müzeye gidiyor" dedi. Akıp giden trafik, nedense o dönüşte sıkışmaya başlamış, yavaşlamıştı. Gerçekten de, arabadan indiğimizde tüm araçların dönerek, Bilim Müzesi'nın araba parkında boş yer aramaya başladıklarını gördüm.

Bilim Müzesi'ne gelenlerin çoğu "üye". Kartlarını göstererek giriyorlar kapıdan. Aile kaç kişi olursa olsun, bir yıl için ödenen üyelik parası 65 dolar. İki yüz bin lira civarında olan bu parayla, aile üyeleri istedikleri kadar müzeye gelip gezebiliyorlar. Müzedeki kimi gösterileri ücretsiz izliyor, müzenin yürüttüğü eğitim programlarına indirimli girebiliyorlar. Bir de yanlarında getirdikleri konuklardan üç kişiye dek ücretsiz müzeye sokabiliyorlar. Ben de bu yolla ücretsiz girdim müzeye. Bir an için bu noktada şu soruyu sorabilirsiniz; "İnsan aynı müzeye kaç kez üst üste gelebilir, canı sıkılmaz mı?" Bu soruya, Boston Bilim Müzesi için üç, beş ya da on gibi yanıt vermeniz çok

Bilim Müzesi'nin tanıtım broşüründen...

zor. Bir bütün güne yakın zamanda gezebildiğim kadarıyla şunu çok açık biçimde anladım; "Bu müze beşikten mezara her zaman, her an gezilir, her kezinde yeni güzellikler keşfetmek için."

Bilim Müzesi, alışık olunmadık bir düzende. Öyle, köşeden köşeye gerilmiş ip engellerin, camdan korunmaların arkasından bakmıyorsunuz müzedekilere. Yanına dek gidip elleyebiliyorsunuz, üzerine bile çıkabileceğiniz şeyler var hatta. Ben, beni en çok çarpan bölümleri anlatacağım.

Aklınıza gelebilecek her bilim dalında, her türlü sorunun yanıtını bu müzede bulmanız mümkün. Müzikte notaların nasıl oluştuğunu merak ediyorsanız, "müzik" bölümüne gitmeniz yeterli. Burada, her türlü müzik aletini elinize alabilir, seslerin nasıl oluştuğunu keşfedebilirsiniz. Küçük stüdyolarda önünüzdeki piyano ile kendi bestenizi yapıp, yeniden dinleyebilirsiniz.

Dinazorların yaşadığı dönemdeki hayatı merak ettiniz. En alt kata inmeniz gerekiyor o zaman. Derinlemesine bilgi almak istiyorsanız, mavi giysili öğretmenlere yaklaşıp, ne istiyorsanız sorabilirsiniz. Anlamadınız mı, yine sorun, size yine anlatacaktır. Siz sormaktan bıkarsınız, o anlatmaktan, öğretmekten bıkmaz.

Biyoloji bölümünde insan vücudunun tüm ayrıntılarını, maketler üzerinde çalışabilirsiniz. Eklemlerinizin nasıl hareket ettiğini görmek için, şu bisiklete binmiş iskeletin önündeki boş bisiklete binerek pedal çevirmeniz yeter. Sizin yaptığınız hareketin aynısını o da yaparak, size eklemlerin nasıl oynadığını gösterecektir. Ciğerlerimize hava çekince neler mi oluyor, gözümüze düşen ışık nasıl mı görüntüye dönüşüyor, damarlarımızda daralma neye mi benziyor, hepsini hepsini sormanız, görmeniz, maketlerde kendi kendinize yaparak öğrenmeniz mümkün.

Ve işte hiç durmayan, sesli bir heykel. Müzenin girişinden sonra inilen büyükçe bir alanın tam ortasında. Heykelin dört yanı camlarla kaplanmış. Bir sürü yollardan büyük küçük toplar iniyor, çıkıyor, bir yerlere çarpıyor, sesler çıkarıyor. Bunun püf noktası şu. En tepede bir top seçiyorsunuz kendinize, o top en aşağıya inene dek izlemeye çalışıyorsunuz onu. Saatlerce bu heykelin başında kalabilirsiniz. Heykelin en önemli özelliği topların hiç durmaması, heykelin kurulduğu günden bu yana durmaksızın bu ilginç yollardan aşağı yukarı hareket etmeleri.

Saatin üçe yaklaştığı sıralarda müzedeki çoluk çocuk, genç yaşlı herkes "paratoner" gösterisini seyretmek üzere sağ yakaya doğru akmaya başlıyor. Gösteriyi iyi bir yerden seyredebilmek için biz de hızlanıyoruz. Gösterinin yapılacağı yerde iki büyük ve geniş sap üze-

▲ *Bilim Müzesi'nde köşeden köşeye gerilmiş ip engeller, camdan korumalıklar yok. Her şeyin yanına dek gidip elleyebiliyorsunuz, oynayabiliyorsunuz.*

▲ *Biyoloji bölümünde insan vücudunun tüm ayrıntıları, maketler üzerinde görülebiliyor.*

rinde 5 metre çaplı metal küreler var. Seyircilerin bulunduğu bölüm metal çubuklarla gösteri yerinden ayrılmış. Bir de metal kürelerin altında aslan kafesine benzer bir bölümde izleyicilerin yerleşmesini bekleyen mavi giysili görevli. Derken, sesler kesiliyor, tüm ışıklar sönüyor. Hafif, loş bir mavinin altında iki dev metal küre yükselmeye başlıyor. İki yanda bulunan küçük kürelerden kol kalınlığında ışıktan arklar, büyük kürelere çarpıp patlamaya başlıyor. Hiç şimşeğe bu kadar yakın olmamıştım... Bu görkemli gösteri sonrası, mavi giysili görevli soruları yanıtlamaya başlıyor.

Bilim müzesinde uzayın derinliklerinden çöldeki yaşama, silindirin hacminden kandaki kolesterole, dinazorlardan buharlı kazanlara, elektrikten sudaki ışık kırılmasına dek aklınıza hayalinize gelebilecek her konuda ilginç yolculuklara çıkabilirsiniz. Müze, gezenlerin öğrenmek istediği şeyleri katılımcı, uygulayıcı bir yaklaşımla öğrenmeleri için tüm olanakları onların önüne seriyor. Sonuçta, dolup taşan bir müze, bir değil, iki değil, her hafta sonu gelerek değişik bir bölümde gününü geçiren çocuklar, yetişkinler... Ne olursa olsun, bu müzeyi gezene, diploma vermeleri gerek. Burası Boston'un en büyük okulu. Boston'da müzeye gitmek yeterli, okula gitmeye gerek yok...

AĞAÇ OKYANUSUNDA ŞİŞME SAL

Bilim adamları, yağmur ormanlarında araştırma yapmakta zorlanıyorlar. Çünkü bu ormanlardaki ağaçlar çok yüksek. Bu yüzden ormana girmek çok zor. Üstelik orman zeminine güneş ışığı ulaşamıyor. Zeminde de yaklaşık dört metre yüksekliğinde bir su birikintisi var. Bu yüzden, yağmur ormanlarındaki bitki ve hayvan türlerini incelemek olanaklı olamıyordu. Ta ki, ağaç okyanusu üzerine bir sal indirene dek! Sıcak havayla dolu bir zeplinin taşıdığı şişirilebilir sal, ormandaki ağaçların üzerine yerleştirildiğinde, bilim adamları yağmur ormanlarında araştırma yapma olanağını buldular.

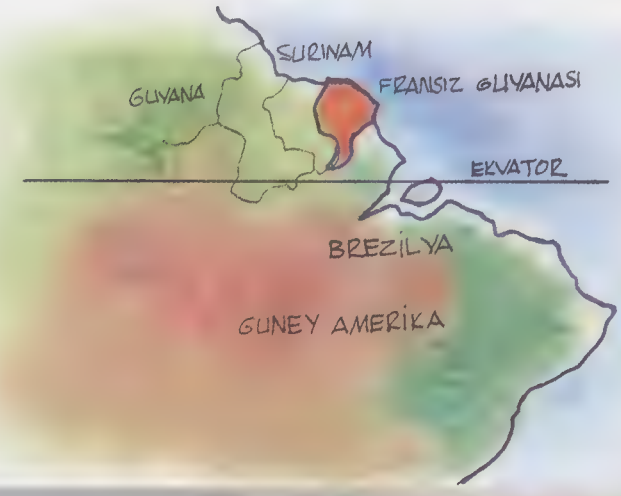

Sal, uyumak ve dinlenmek için kullanılıyordu. Araştırmalar gündüz saatlerinde, aşağıda yapılıyordu. Rüzgâr estiğinde, ağaç okyanusundaki dalgalara sal da eşlik ediyordu. Bilim adamları, gözlerini kapadıklarında kendilerini denizdeymiş gibi hissediyorlardı. Ama denizde duyulmayacak sesler duyuyorlardı: Maymun, kuş, kurbağa, böcek sesleri.

Araştırmacılar, bu güne dek insan eli değmemiş bir yağmur ormanına indiler. Orman Güney Amerika'da ekvatora yakın Fransız Guyanası'ndaydı. Bu orman, Brezilya'daki Amazon yağmur ormanının komşusuydu. Brezilya'daki orman, eğer şimdiki tahribat devam ederse yirmibeş yıl sonra yok olacaktı. Ama ne sevindirici ki, Fransız Guyanası'ndaki ormana henüz insan eli değmemişti. Özür dileriz! Şimdi bilim adamlarının eli değiyordu. Ama bilimin eli yokedici değil, tanıma amaçlı ve onarıcıydı.

▲ *Şişme sal, yağmur ormanı üzerine, bir Zeplin tarafından getirildi ve indirildi.*

Zeplinin diğer balonlardan bir farkı var: Yönlendirilebiliyor. Balonlar ise, rüzgârın esiş yönüne göre hareket ediyorlar. Şişme sal ormana, bir Zeplin yardımıyla getirildi. ▶

▲ *Araştırmacılar, sala* kuşyuvası *adını verdiler. Çünkü akşam olup da yorulduklarında, sala tırmanıp uyuyorlardı.*

▲ *Araştırmacılar, gün içerisinde saldan aşağıya, ormana iniyorlardı.*

▲ *Araştırma grubundan bir bitki bilimci (botanikçi). Ananas ailesinden bir ağacın yeni sürgün veren çiçeğini yakalamış. Botanikçi, aşağıya düşme olasılığına karşı bir emniyet kemeriyle salın ortasındaki bölüme bağlanmış.*

◀ *Fotoğraftaki araştırmacıya arkadaşları, örümcek adam adını takmışlar. Çünkü bu araştırmacı, ağaç tepelerinde 300 örümcek toplamış. Araştırmacılar yalnız bitkileri değil, bölgede yaşayan diğer canlıları da inceliyorlardı.*

▲ *Yağmur ormanında bulunan böcek örnekleri, böcek bilimciler tarafından incelemeye alındı.*

HAVACILIK

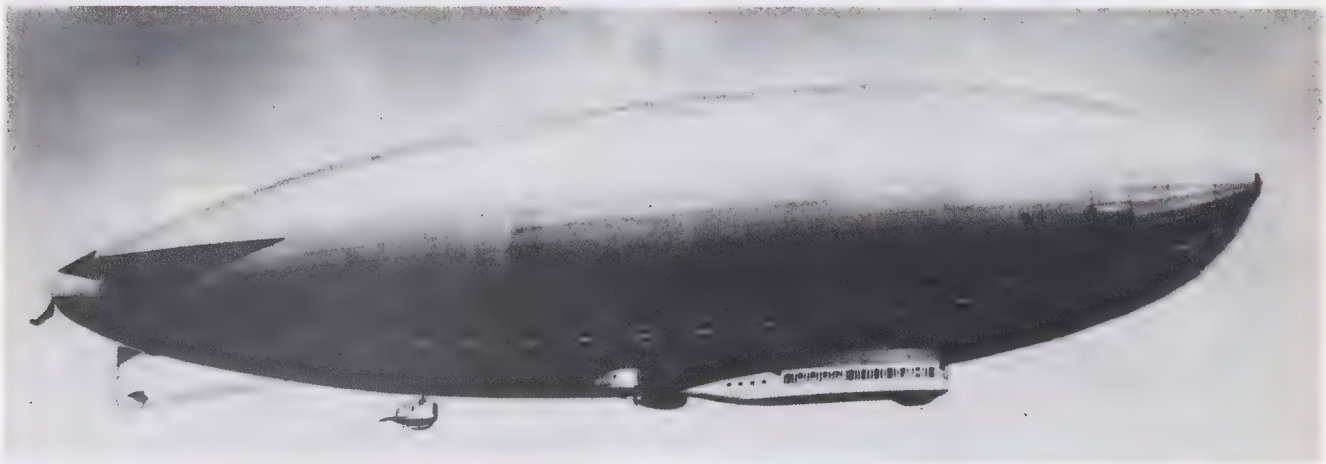

Zeplin.

ZEPLİNLER

Balonlar, sıcak havayla ya da hidrojen gazıyla havalandırılıyorlar. Ama uçuş yönleri rüzgâra bağlı. Havalansanız bile istediğiniz yöne gidemiyorsunuz. Balonla uçmanın en önemli sorunu bu.

1874 yılında bir Alman, Kont Zeplin, balonlarla ilgilenmeye başlıyor. Askeri amaçlarla kullanılacak dev bir balon tasarlıyor. Bu madenden balonun altına bir sepet yerleştiriyor. Sepet yolculara ayrılıyor. Balonu yöneten aygıtlar, balonun kuyruğuna yerleştiriliyor. Bu yenilik, bundan sonra aynı şekilde yapılan balonlara Zeplin adının verilmesine neden oluyor.

Giderek yaygınlaşan Zeplinlerle, ilk hava taşımacılığı 1910 yılında yapılıyor. Bunlar, dört yıl içinde 35 bin insanı bir yerden diğer bir yere düzenli olarak taşıyorlar. Üstelik Birinci Dünya Savaşı sırasında, Zeplinler Almanlar tarafından bombalama amacıyla da kullanılıyor. Zeplinlerle, İngiltere üzerine, 50 kadar hava saldırısı yapılıyor.

Fakat Zeplinleri havalandırmak için kullanılan hidrojen gazı büyük tehlikeler yaratıyor. Ve onlarca insan havada meydana gelen Zeplin kazalarında ölüyor. En son 1937 yılında, Hindenburg adlı Zeplin havada alev alıp birçok insanın ölümüne neden olunca, Zeplinle uçuşlara son veriliyor. Üstelik 1934 yılında uçaklar üstün hızlarıyla ve daha güvenli oluşlarıyla Zeplinleri geçiyorlar.

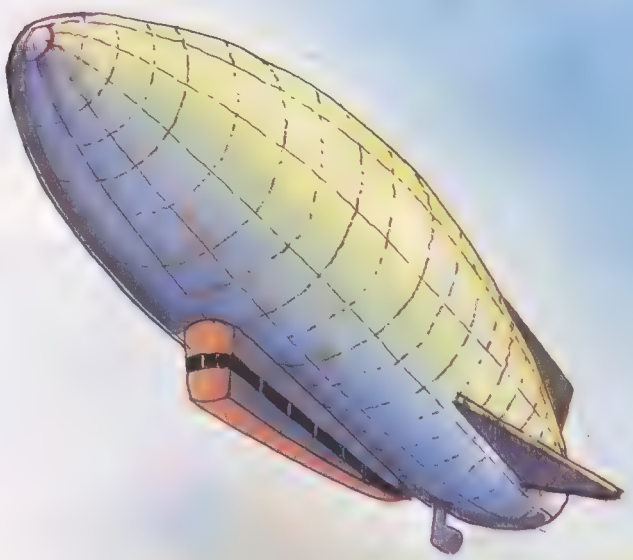

PLANÖRLER

İnsan taşıyan balonların başarısı kanatlarla desteklenen uçaklar üzerine çalışmaları teşvik etti. Bundan sonraki adım, sürücüye gideceği yönü seçme olanağı tanıyacak ve onu rüzgârların boyunduruğundan kurtaracak bir uçak geliştirmek olacaktı. İngiltere'de Sir George Cayley bir uçak için ihtiyaç duyulan özelliklerin çoğunu icat etti. 1804'te, uçurtmaya benzeyen kanatlı, ayarlanabilir kuyruklu bir maket planör uçurdu. Beş yıl sonra tam bir planör yaptı. Ama uçak, içinde insan olmadan denendi. 1853 yılında bir Cayley planörü, sürücüsünü bir vadi üzerinden uçurmayı başardı. Bu bir uçakla yapılan ilk insanlı uçuştu. Ancak pilot işi pek sevmemiş olacak ki, daha az tehlikeli bir iş aramak için pilotluğu bırakıp gitti!

Cayley uçağın gelişmesine daha birçok katkıda bulundu. Planör yapmanın yanısıra, havanın hareketleri ve kanadın dışbükeyliği —kanadın üst yüzeyinin hafifçe dışbükey olması kaldırma gücünü artırır— üzerinde önemle durdu. En az ağırlık ve en çok sarsılmazlık için telle sağlamlaştırılmış çift ve üç yüzeyli kanatlar geliştirdi. Kanat uçlarının kanatların gövdeye birleşme yerlerinden daha yüksekte olması gerektiğini ve bunun uçağı daha sabit kılmaya yarayan bir tasarım olduğunu da o buldu. Bir başka öncü İngiliz Horatio Phillips idi. Phillips, en iyi kanat biçiminin yalnızca dışbükey olan değil, aynı zamanda kalın, ön bölümde yuvarlatılmış bir kenar ve arka uçta keskin bir kuyruk kenarına sahip olan olduğunu keşfetti. Bir uçağın kanat biçimi karmaşık matematiksel hesaplara dayanır. Basitçe anlatmak gerekirse, uçağın havalanması kanat biçiminin yukarı doğru bir açı alması ile sağlanır. Bu açıya "taarruz açısı" adı verilir.

Sözünü ettiğimiz uçan araçların hiçbirinde motor kullanılmadı.

Motorsuz uçaklar. ▲

MOTORLU UÇAKLAR

Motorla desteklenmiş uçuşlar, daha sonra hafif motorların gelişmesiyle yapılacaktı. Yerden çok kısa bir süre için havalanan, daha doğrusu zıplayan, motorlu araçların en ilginçlerinden biri Fransız Clement Ader'in inşa ettiği "Eole" idi. Eole, 9 Aralık 1890 yılında, havada 45 metrelik bir yol katetti. Bazı tarihçiler, yeri kendi gücüyle terk eden ve insan taşıyan ilk uçak olarak sayarlar bunu.

O zamanlar motorların hiçbiri insanlı bir uçağın ağırlığını kaldırabilecek güçte değildi. Gelecekteki uçağın temelini atanlar, planör yapıp uçuranlardı. Uçuşun temel ilkelerini — güvenli, sağlam yapılar, kaldırma gücü olan kanatlar— inşa etmeyi öğrenen de onlardı.

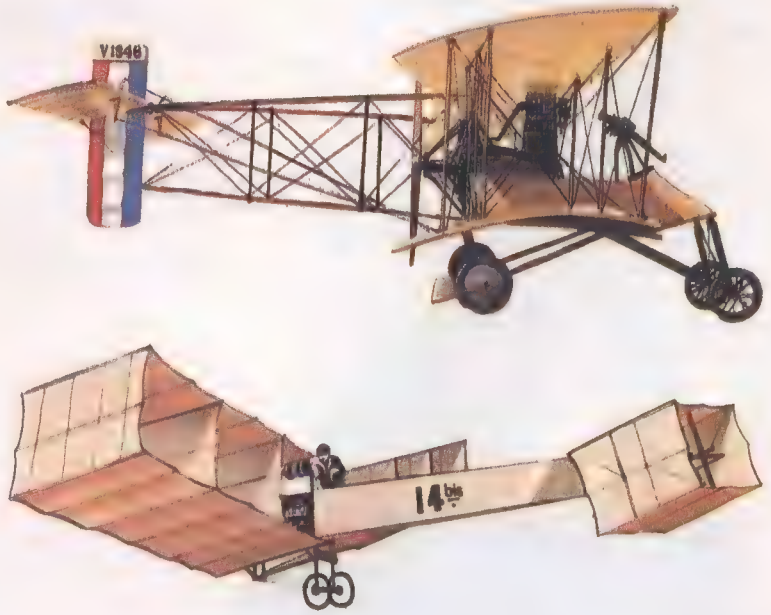

1896'da motorlu uçuşu başaran kişi, aynı yılın Ağustos ayında öldürülmüş olan Alman Otto Lilienthal'dı. Bu kişi hava dinamiği (aerodinamik) ve yapısal uygulamaların temelini attı. 1880'de Alman Daimler ilk sıvı yakıt motorunu geliştirdi. Kısa bir süre sonra Avustralyalı Lawrence Hargrave, devirli motoru icat etti. Bunlar motorlu uçakların geliştirilmesi için gerekli olan gelişmelerdi.

▲ *Wright kardeşlerle yakın dönemlerde denenen uçaklar.*

Wright Kardeşler

Wright kardeşler, insan taşıyabilen planörlerin yapıldığı ve motorların gelişmiş olduğu bir dönemde ortaya çıktılar. Kardeşler Lilienthal ve diğer öncü planörcülerden esinlenmişlerdi. Motorlu ve insanlı uçuşları gerçekleştirebilecek yeterli teori ve uygulamalı testlere de sahiptiler.

Wright'lar 1899 yılında bir kablonun ucunda uçurtma gibi uçan ve insan taşımayan bir planörle çalışmalarına başladılar. Kendi rüzgâr tünellerini ve onun içinde de kendi kanat bölümlerini inşa edip geliştirdiler. 1902 ile 1903 arasında yaptıkları, uçaklar ile yüzlerce planör uçuşu yaptılar. Dümenle kanat-eğriltme düzeneğini ve bu sayede dönüşler yapma sistemini geliştirdiler. Uçağın burnunu aşağı ya da yukarı yükseltmek için ana kanadın önünde yatay bir düzlem tasarladılar.

Wright'lar motorlu uçaklarla ilgilenmeye başladıklarında, en iyi planörlerini motorun fazladan ağırlığını dengeleyecek şekilde yeniden düzenlemek zorunda kaldılar. Ortaya çıkan 1903 model "Flyer", Wright'ların tasarlayıp oluşturdukları dört silindirli bir motorla donatılmıştı. Motor yalnızca 12 beygir gücü üretebiliyordu. Ama bu güç uçak için yeterliydi. Orville Wright 17 Aralık 1903'te Kuzey Carolina kıyısındaki Şeytan Öldüren Tepesi'nde, bütünüyle kontrollü ve kendi gücüyle işleyen, havadan daha ağır bir motorla uçuşunu gerçekleştirdi. Bu dünyamızdaki ilk uçuş olarak tarihe yazıldı.

Bazı havacılar Wright Kardeşler'e yakıştırılan ünvanı haksız buluyordu. Bunlardan biri 18 Ağustos 1903'te Hanover yakınlarında uçan Karl Jatho'ydu. Wright'lara bu ünvanın verilmesinin nedeni ise, Flyer'ın sağlamlığı ve uçuş süresinin uzunluğuydu.

Wright kardeşler aynı zamanda uçaklarını geliştirdiler ve bunu hem Amerika hem de Avrupa'da büyük bir inandırıcılıkla sergilediler. Fakat yine de, kazandıkları başarının öneminin kabul edilmesi için daha zaman gerekiyordu.

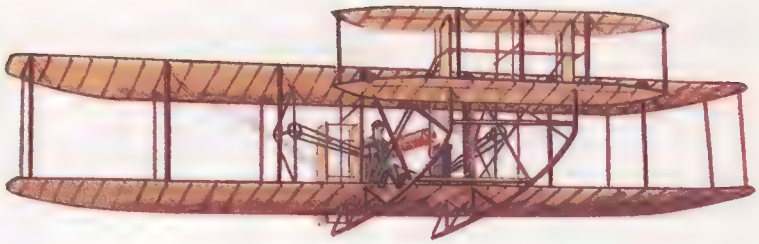

▲ *Wright Kardeşlerin 1903 yılında, kısa bir uçuş yaptıkları "Flyer" adlı uçak. Uçak 12 beygir gücünde bir motorla donatılmıştı. Pilot, alt kanada yüzükoyun yatarak uçağı yönetmişti. Bu, havadan ağır bir araçla gerçekleştirilen ilk uçuştu.*

▲ *Wright kardeşlerin uçuş denemelerinden bir görüntü.*

İkinci Bölümün Sonu

AEROFİL: Bir uçağın kanadının biçimine "aerofil" denir. Bu, havalanmayı sağlamak ve uçağı desteklemek için özel olarak tasarlanmıştır.

Üst yüzeylerin üzerinden geçen hava, aşağıdan geçen havadan daha hızlı akar. Çünkü yukarıdaki havanın daha uzun bir yol alması gerekir. Sonuç olarak, kanatın üstündeki hava basıncı, kanatın altındaki hava basıncından daha azdır ve uçağı kaldıracak gücü sağlar.

TÜRKİYE'DE HAVACILIK - 2

İstikbal göklerdedir.
K. ATATÜRK

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 10. yılında THY kuruldu. İlkin oldukça az olan uçak sayısı giderek çoğaldı. Önce King Bird ve Junkers tipi yolcu uçakları vardı. Sonra Dragon Rapid'ler, D-Hawilland Rapid'ler, Heron tipi yolcu uçakları alındı. THY, giderek zamanının en iyi yolcu uçaklarını hizmete sundu. Ama uçak niteliğinin ve sayısının artması, THY için yeterli değildi.

Uçakların inip kalkabilecekleri, yolcuların çeşitli gereksinimlerini karşılayabilecekleri hava alanlarına da gereksinme vardı. Önceleri, ülkemizde çok sınırlı sayıda ilimizde hava alanı vardı. Bunlar da uçakların ve yolcuların gereksinimlerini yeterince karşılayamıyordu. Fakat, Atatürk'ün "İstikbal göklerdedir" (İstikbal, gelecek anlamına gelir) öngörüsü, havacılık alanındaki yatırımlara hız verilmesini sağladı. Hava alanlarımız giderek çoğaldı. Bu gün ülkemizde 12 adet hava alanı var. Üstelik, İstanbul'daki Atatürk Havalimanı, dünyadaki en iyi hava alanlarıyla yarışabilecek kalitede.

• Geçen sayımızda, THY çalışanlarının sayısını dört bin olarak duyurmuştuk. Gerçekte çalışan sayısı dokuz bindir. Düzeltir, özür dileriz.

▼ *THY'nin eski bir afişi.*

▲ *Heron tipi yolcu uçağı.*

◀ *Dragon Rapid tipi yolcu uçağı, İstanbul üzerinde.*

SESLERDEN HARFLERE

TÜRKLER' DE ALFABE

▼ *Göktürk alfabesi*

Eski Türklerin kullandıkları yazı türlerine ilişkin, elimizde çok kaynak yok. En eski kaynak, şu anda Moğolistan'da bulunan Orhun yazıtları. Yazıtlar 7. yüzyılda dikilmiş. Yazıtlar diyoruz, çünkü birbirine yakın yerlerde ayrı ayrı şeylerden söz eden yazıtlar var. En bilinenleri; Bilge Kağan'ın kardeşi Kültigin için ve Bilge Kağan'ın ölümü üzerine oğlunun diktirdiği yazıtlar.

18. yüzyılda bilim adamlarının dikkatini çeken bu yazıtlarda, Göktürk alfabesi kullanılmış. Alfabede 38 harf var. Bunların dördü sesli, 34'ü de sessiz. Yazı sağdan sola doğru yazılıyor ve aralarına iki nokta konarak sözcükler birbirinden ayrılıyor.

Uzmanlar, yazıtlarda ortalama 800 sözcüğün kullanıldığını saptamışlar. Bu sayı da, o dönemde Türkçe'nin oldukça gelişmiş olduğunu gösteriyor.

Tarihçiler, Göktürk alfabesinin Orhun yazıtları yazılmadan birkaç yüzyıl önce kullanılmaya başlandığını iddia ediyorlar. Hatta, bu yazı ile yazılmış, birinci yüzyıla ait metinler bulunduğu iddiası da var. Ama bunlar kesinlik kazanmadı.

▲ *Orhun yazıtları*

Orhun yazıtlarındaki harflerin şekilleri, Türklerin o dönemdeki kültürlerini de yansıtıyor. Örneğin ok diye okunan bir harf ok'a, y diye okunan harf yay'a, s diye okunan bir harf süngü'ye, t diye okunan bir harf dağ'a (o dönemde tağ deniyor), b diye okunan harf ise ev'e (o dönemde eb deniyor) benziyor.

Göktürk alfabesinden sonra Türkler yaygın olarak Uygur alfabesini kullanıyorlar. Bu alfabede 18 harf bulunuyor ve yine sağdan sola doğru yazılıyor. Türklerin İslam diniyle tanışmalarından sonra Uygur alfabesi gözden düşüyor. Türkler, Arap alfabesini kendi dillerine uyarlayarak kullanıyorlar.

▼ *Uygur alfabesi*

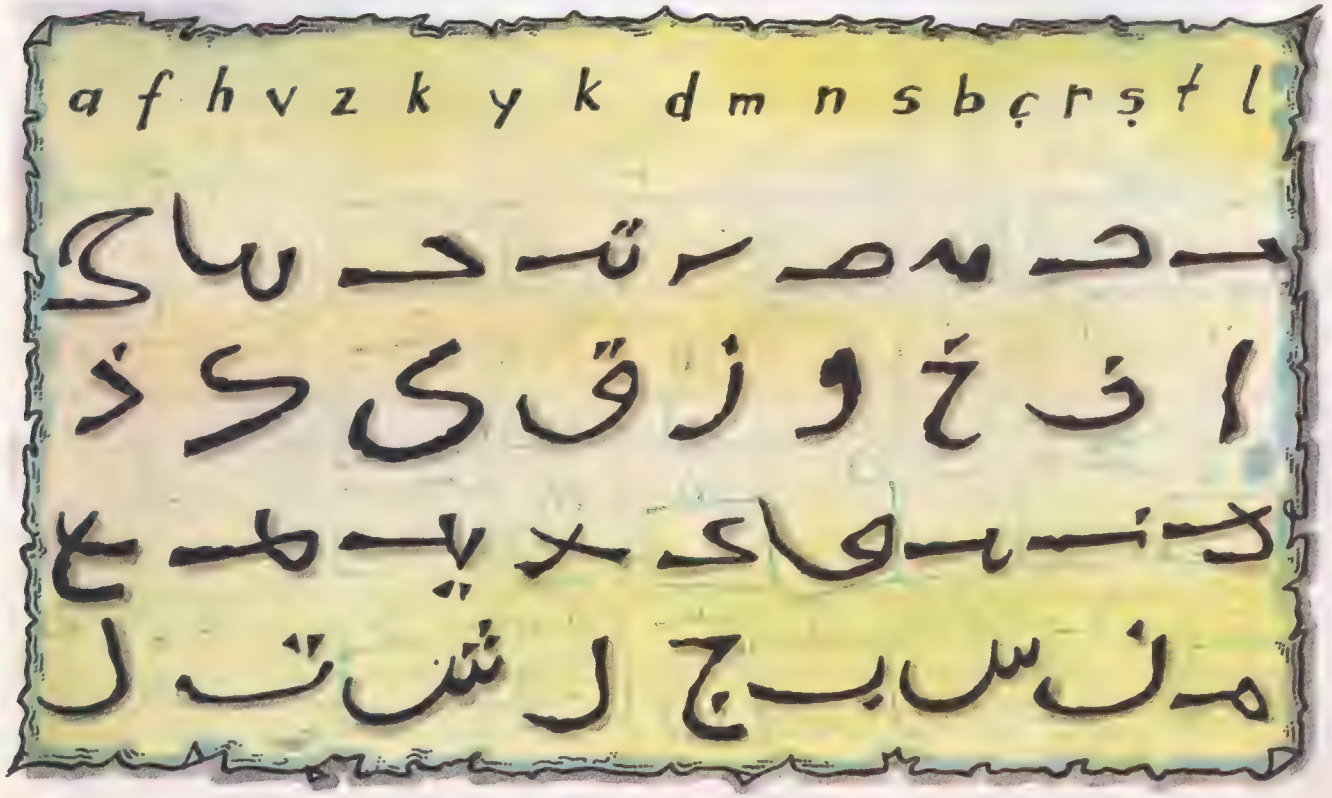

Arapça'da, yazı sağdan sola doğru yazılıyor. Harfler sözcüklerin başında, sonunda ya da ortasında oluşlarına göre farklı biçimler alıyorlar. Alfabede 28 harf var. Bunların tümü sessiz. Harfler *hareke* denilen işaretler aracılığıyla seslendiriliyorlar. Türkçe'deki sekiz sesli harf yerine, Arapça'da üç hareke var:

Üstün, e ile a arasında bir sesi gösteriyor ve seslendirdiği harfin üzerine konuyor. Ötre u sesi veriyor ve yine seslendirdiği harfin üzerine konuyor. Esre, i sesi veriyor ve seslendirdiği harfin altına konuyor.

Arapça'da ayrıca, büyük ve küçük harf ayırımları bulunmuyor.

Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1928 yılında, Latin alfabesi kabul edilene dek, Arap alfabesi kullanılıyor.

▼ *Arap alfabesi*

Kaf	ق	ق	ra	ر	ر		ا	ا
Kef	ك	ك	ze	ز	ز	elif	ا	ا
gef	گ	گ	ce	ژ	ژ	be	ب	ب
Yef	گ	گ	sin	س	س	pe	پ	پ
nef	ڭ	ڭ	şın	ش	ش	te	ت	ت
lâm	ل	ل	sad'	ص	ص	se	ث	ث
mim	م	م	dat	ض	ض	cim	ج	ج
nun	ن	ن	tı	ط	ط	çim	چ	چ
vav	و	و	zı	ظ	ظ	ha	ح	خ
he (topak he)	ه ـهـ	ه ـه	ayın	ع	ع	hı	خ	خ
lamelif	لا	لا	gayın	غ	غ	dâl	د	د
ye	ى	ى	fe	ف	ف	zâl	ذ	ذ

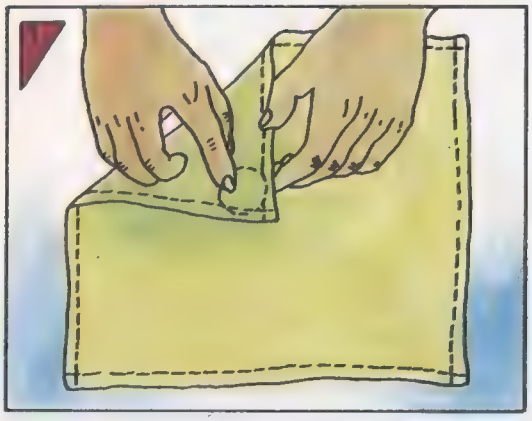

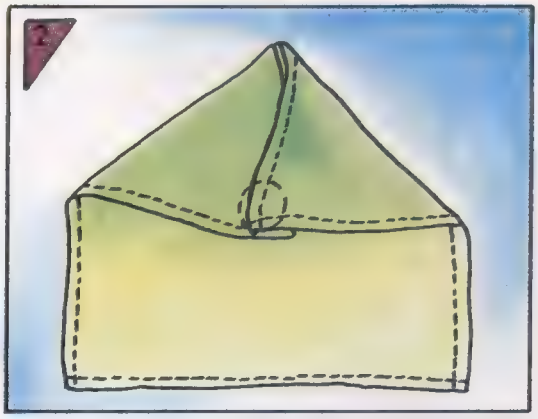

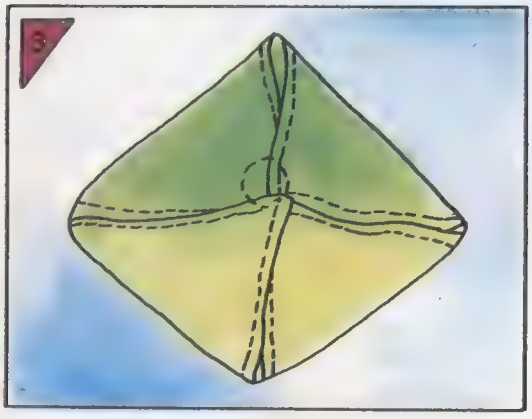

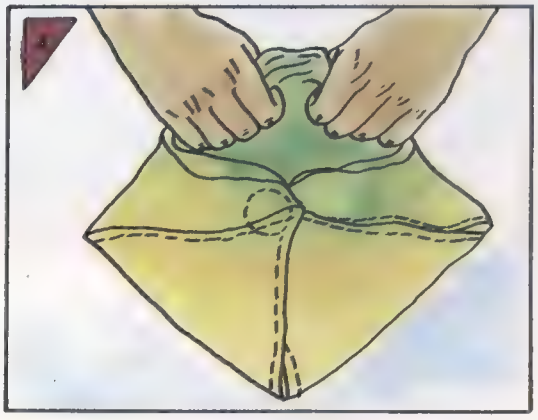

Sabunun sırrı:

Araçlar: Bir mendil, bir adet bozuk para, sabun.

Hazırlık: Mendilin köşelerinden birine sabun sürün.

Gösteri: Birisi sizden en son numaranızı göstermenizi isterse, cebinizden mendili çıkarın ve düz bir şekilde masanın üzerine yayın. Sabunun sürülmüş olduğu taraf üste gelmeli. Sabun az sürülmüş olmalı, yoksa görülebilir. Mendilin sabunlu köşesi masanın size doğru olan bölümünde sağ elinizin yakınında olmalı. Mendilin ortasına bir adet bozuk para koyun.

Sabunlu köşeyi paranın üzerine gelecek şekilde katlayın (1). Sonra diğer üç köşeyi de sırayla üst üste koyun (2) ve (3). Katlanmış mendilin üzerinden paranın üstüne parmaklarınızla bastırın, bastırın ki sabunlu köşe paraya yapışsın. Tabii seyirciniz bütün bu yaptıklarınızı farketmemeli.

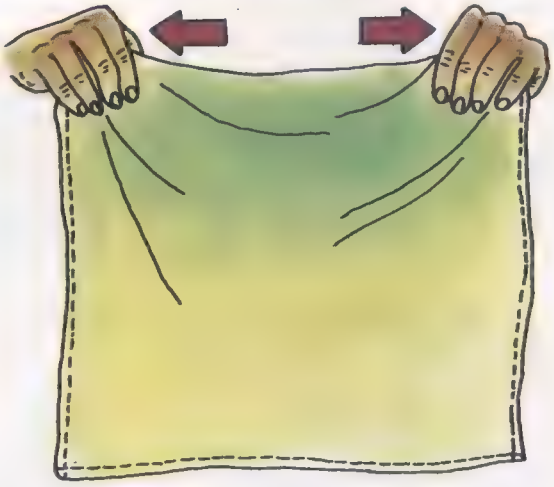

İki elinizle en üstteki köşeden tutarak mendili tutup kaldırın (4). Elinizi hızla iki yana açın. Öyle ki mendilin sol köşesi sol elinize, parayı gizleyen sağ köşesi ise sağ ele gelsin. Ve seyirciniz paranın yok olduğunu kendi gözleriyle görsün.

ÖDÜLLÜ BULMACA

Bulmacamızdaki ödüllendirme sisteminde bu sayımızda bir değişiklik yapıyoruz: Bulmacaların tümünü doğru yanıtlayan kardeşlerimize dilmece ve çınmece armağan edeceğiz. Fakat bununla yetinmeyip, Doğan Kardeş Kitaplığı'nın seçeceğiniz bir ürününü de size vereceğiz.

Yanıtlarınızı kupona yazdıktan sonra, kitap seçeneklerinden dilediğiniz birinin adını belirtin. Hem dilmece ve çınmece kazanacak hem de seçtiğiniz kitabı alacaksınız.

Başarılar!

ADRES:
Doğan Kardeş (Ödüllü Bulmaca)
Yeniçeriler Cad. Sinekli Medrese Sk. No: 1, Kat: 3

Yanıtlarınızın, en geç 29 Mart tarihine kadar elimizde olması gerekir.

GEÇEN SAYININ YANITLARI

1

Hedef 1: Ok 6
Hedef 2: Ok 7
Hedef 3: Ok 4
Hedef 4: Ok 1
Hedef 5: Ok 3
Hedef 6: Ok 2
Hedef 7: Ok 5
Hedef 8: Ok 8

2

Tamamlanmış olan 3 numaralı resim.

3

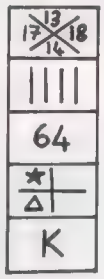

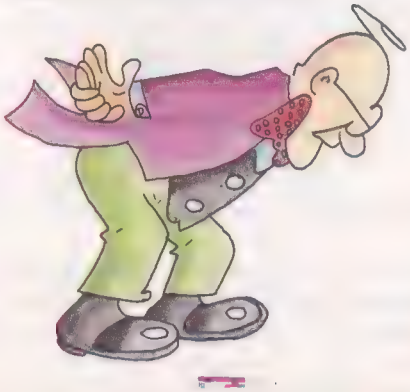

2

Topa ulaşmak için Profesör Nimbus'un hangi yoldan gitmesi gerekiyor?

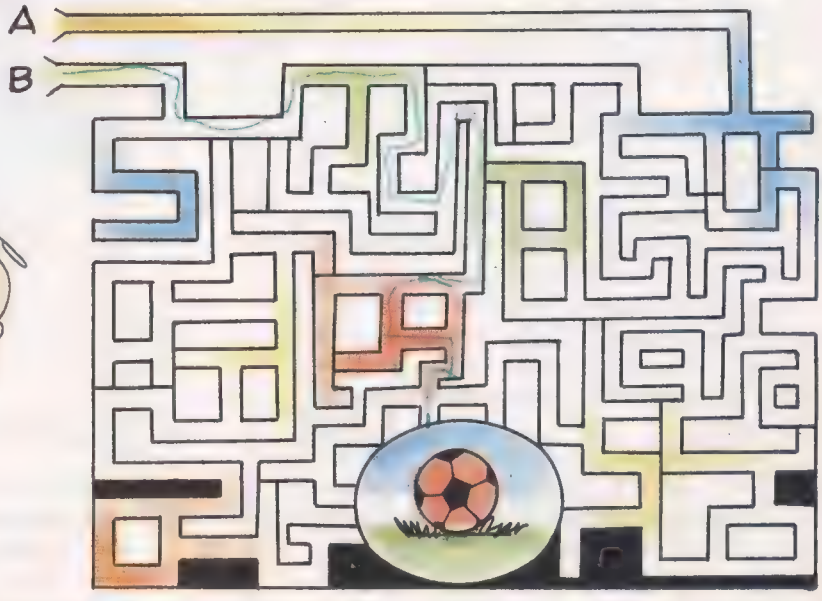

1 Yaşlı insanlar atlı karıncaya binemez mi? Üstelik Nimbus yaşlı da sayılmaz! Resimlerin negatifleri ile pozitifleri arasında yedi farklılık var. Bulabilir misiniz?

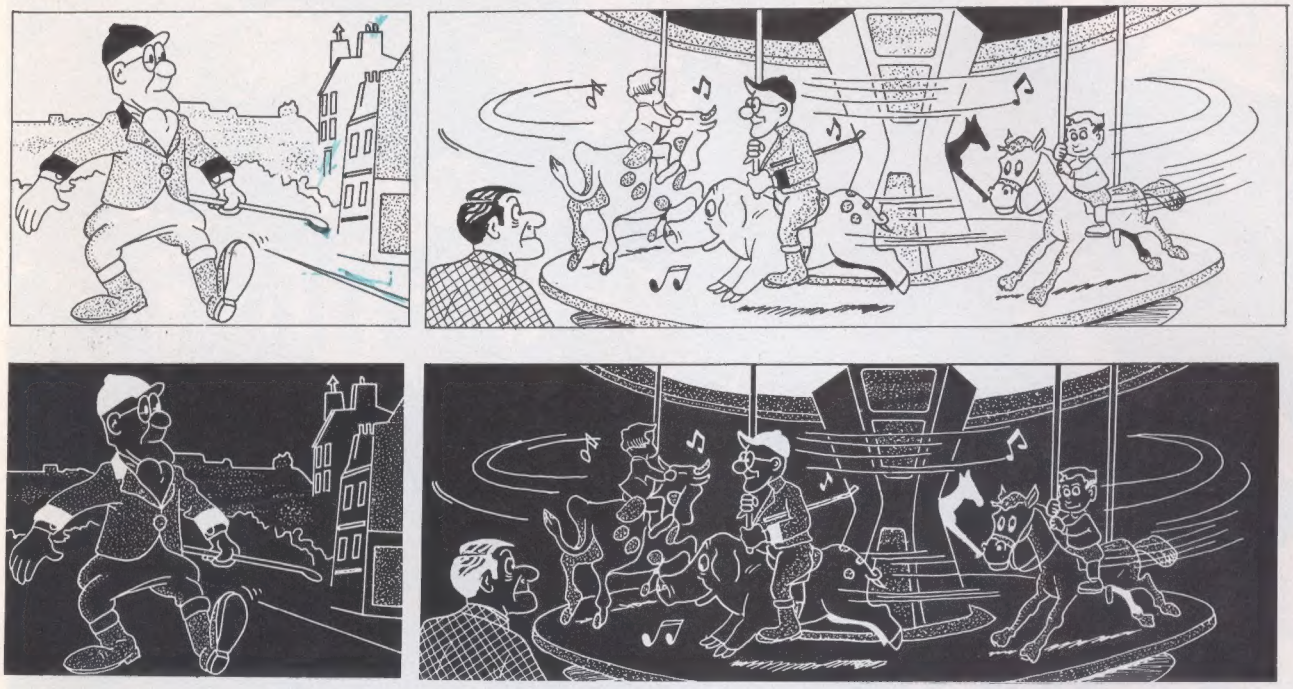

3 İki ayrı konunun bantları birbirine karışmış. Aşağıda üçer kareden oluşan iki ayrı bandı, doğru sıraya sokabilir misiniz?

BEN DOĞAYIM

Mavi gözlerim, sarı saçlarım, yeşil sevgimle.
Ben doğayım:
Büyürüm sevdalarımla.
Mavi gözlerim deniz, sarı saçlarım güneş.
Sevgimle büyür ağaçlarım.
Havamda hep çınar kokusu duyulur, yaşatırsam ormanı.
Başımın üstünde mavi bulutlar yükselir,
gökyüzünü okşadığım zaman.
Toprağım toprak kokar, güneşim uykuya dalıpta
yağmur yağdığında çiçekler renklenir.
Tarlamda buğday yetişir. Buğdaydan ekmek.
Genç kızlar gülüşür, güneş uyandığında.
Islık çaldığında rüzgârım, getirir kar tanelerini.
Çocuklarım oynar coşkuyla, soğuktan kırmızı burunları,
donmuş elleriyle,
kardan adam yaparlar bana armağan.
Ben doğayım:
Güneşim, denizim, rüzgârım, yosunum, balığım,
buğdayım, buğdaydan ekmeğim.
Annem, babam, çocuğumla,
Ben doğayım:
Rengimle, sıcaklığımla.
Sevdalarımla büyürüm.

ASLI TÜLÜOĞLU

Ben işimi bilirim...

GENÇ TELECARD'ım var.
Yapı Kredi'de hesap açtım, kartımı hemen yolladılar. Kullanımı çok kolay, çok da zevkli.

Haftalığımı alınca doğru TELE 24'e gidiyorum.
GENÇ TELECARD'ımla hepsini hesabıma yatırıyorum.

Sonra yanımda para olmuş olmamış, hiç sorun değil... Nasıl olsa bütün TELE 24'ler emrimde... İstediğim zaman, gece, gündüz, bayram, tatil, para çekiyorum.

Ne de olsa, GENÇ TELECARD'lıyım!..
İşimi bilirim.

14-18 yaş arasındaki gençler, Tele-İşlemli bir Yapı Kredi şubesinde hesap açarak GENÇ TELECARD sahibi olabilir. GENÇ TELECARD, Yapı Kredi'nin ücretsiz bir hizmetidir.

YAPI KREDİ
"hizmette sınır yoktur"

BUGÜN ÜLKER ÇİKOLATA'YI

HAK ETTİM !

Okuldan döner dönmez ödevlerini, derslerini bitirmiş. Sıra oyuna gelmiş.

Ben geldiğimde, içeride sanki yer yerinden oynuyordu ! Bağırışlar, çığlıklar, uzay savaşları... Annesi, anneannen geldi, diye seslendi.

Bi dakka, dedi. Kısa süren bir sessizlik oldu. İçeri girdiğimde şöyle bir baktım, her şey yerli yerindeydi. Gülmekten kendimi alamadım.

Kim demiş benim torunum yaramaz diye canım. Böyle uslu, tatlı çocukların ödülü tatlı olur zaten ! (Getirdiğim Ülker Çikolata'sını verdim. Bana da tattırmaz mı, düşüncelidir de canım.)

ÜLKER

tadı nefis, fiyatı tatlı!

Okuldan döner dönmez ödevlerimi bir güzel bitirdim. Derslerimi de çalıştım. Sıra oyuna geldi.

Durur mu, bunu duyan bütün oyun kahramanları geldi: Kızılderili reisi Baltalı Kuş ve savaşçıları, Şerif Posbıyık, Kahraman Pilot ve Pırpırı, güçlü uzay kubbesi ve içindekiler !

Bu kadar kahraman bir araya gelince, birazcık gürültü olmuş (!) tabii; annem içerden seslendi... Anneannen geldi, dedi.

Bi dakka, dedim. Hepsini gönderip odamı topladım. Anneannem girdiğinde her şey düzenliydi. Şöyle bir baktı, güldü. Kim demiş benim torunum yaramaz diye canım, dedi.

Böyle uslu, tatlı çocukların ödülü de Ülker Çikolata olurmuş !